

solum Christum possit amare. Et in primis dicendus est iste psalmus, « Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus. » Deinde devote dicantur sequentia: Jesu nostra redemptio, etc. Caput est 35, quo finito ibidem legitur: Incipit quinta pars, ubi vir desideriorum et cœlestium contemplator gemit quotidie dicens se ibi non esse, ubi dilectum suum mereatur videre, sicut Apostolus aiebat, « Cupio dissolvi et esse cum Christo. » In primis autem dicendus est iste psalmus, « Jubilate Deo, omnis terra, psalmum dicite, » etc. Deinde que sequuntur: Christe Domine, Verbum Patris, etc. Denique post caput istud 36, postrema pars ad caput 37 sic inscribitur: Incipit sexta pars. Hic optat ardore nimio anima sive mens pia, et datorem omnium donorum Deum humiliter rogat, ut divinæ gratiæ sulca præsidio, hoc constanter valeat agere, quod Apostolus ait, « Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite. » Jesu Domine, Jesu pie, Jesu bone, etc. Finitoque hoc capite 37, clausula apponitur: Explicit liber supputationum beati Augustini episcopi, et finitus in anno Domini 1471.

Additum opinamur Augustini nomen, quia liber ex Augustini maxime dictis compositus videbatur; vel certe referendum id in librariorum errorem et incuriam, quam in eo jam libro expertus forte fuerat Joannes, qui ejusdem libri prologo seu epistola ad Imperatricem scribit: *Rogo Dilectionem tuam, ut si quoslibet inveneris, qui libellum hunc velint habere, moneas eos et diligenter transcribere, et scriptum frequenter relegere, usque adeo ut aliquid addi, vel subtrahi, aut immutari non patiantur in eo. Hoc autem dicimus propter incuriam librariorum, qui non solum veritatem corrumpunt, sed etiam mendacia mendaciis jungunt.* Joannem porro non ea tantum sapiunt, quæ libellus, uti vidimus, in Mettensi et Regio codice comprehendit subsequentium Meditationum capita viginti quatuor, sed capita quoque ordine 38 et 40, quæ plurimis ex Alcuino, quem etiam exscribere solet Joannes, sententiis contexta sunt. Alcuini loca indicabuntur singula, notato e regione libro et folio editionis Parisiensis anni 1617 (a).

Ad extremum non nihil refert observare hic rem, comperta Joannis et codicis ipsius Mettensis antiquitate, certam deinceps et exploratam, sententias scilicet quæ libri de Spiritu et Anima, de Diligendo Deo, Soliloquia, Manuale, (libri utique omnes Bernardo posteriores), similes sive plane easdem habent cum subsequente Meditationum opusculo, non ex illis libris a Joanne decerptas esse, imo potius ex libro Joannis in eos libros recentius conditos transiisse.

(a) Loca ex Alcuino aut ex ipso S. Doctore, aut ex aliis quibuslibet auctoribus decerpta notis alphabeticis initio cujusque loci desumpti præfixis indicabimus. M.

MEDITATIONUM LIBER UNUS.

CAPUT PRIMUM. *Oratio pro vitiis resecandis, et virtutibus obtinendis.* (a) Domine Deus meus, da cordi meo te desiderare, desiderando quærere, quærendo invenire, inveniendõ amare, amando malã meã redimere, redempta non iterare. Da, Domine Deus meus, cordi meo pœnitentiam, spiritui contritionem, oculis lacrymarum fontem, manibus eleemosynæ largitatem. Rex meus, exstingue in me desideria carnis, et accende ignem¹ tui amoris. Redemptor meus, expelle a me spiritum superbiæ, et concede propitius thesaurum humilitatis tuæ. Salvator meus, amove a me furorem iræ, et indulge mihi benignus serenum² patientiæ. Creator meus, revelle a me animi rancorem, et largire mihi mihi mentis dulcedinem. Da, clementissime Pater, solidam mihi fidem, spem congruam, charitatem continuam. Rector meus, averte a me vanitatem, mentis inconstantiam, cordis vagationem, oris scurrilitatem, oculorum elationem, ventris ingluviem, opprobria proximorum, scelera detractionum, curiositatis pruriginem, divitiarum cupiditatem, potentium rapinam, inanis gloriæ appetitum, hypocrisis malum, adulationis nævum³, contemplum inopum, oppressionem debiliũ, avaritiæ ardorem, invidiæ rubiginem, blasphemiam mortem. Reseca in me, factor meus, temeritatem, iniquam pertinaciam, inquietudinem, otiositatem, somnolentiam, pigritiam, mentis hebetudinem, cordis cæcitatem, sensus obstinationem, morum truculentiam, boni inobedientiam, consilii repugnationem, linguæ effrenationem, pauperum præ-

dam, impotentium violentiam, innocentium caluniam, am, subditorum negligentiam, circa domesticos severitatem, adversus familiares impietatem, erga proximos duritiam. Deus meus misericordia mea, oro per dilectum Filium tuum, da mihi misericordiæ opera, pietatis studia, compati afflictis, subvenire egenis, succurrere miseris, consulere erroneis, consolari moestos, relevare oppressos, pauperes recreare, debiles resovere, dimittere debitoribus, parcere in me peccantibus, odientes me diligere. Pro malis bona reddere, neminem despicerè, sed honorare; bonos imitari, malos cavere, virtutes amplecti, vitia rejicere, in adversis patientiam, in prosperis continentiam, custodiam oris, et ostium circumstantiæ labiis meis, terrena calcare, cœlestia sitire.

CAPUT II. *Misericordiæ Dei commendatio.* Quid Deus egerit, et quid superest ut bene vivamus. Ecce, plasmator meus, multa rogavi, cum nec pauca promerui. Fateor, heu fateor, non solum quæ postulo non debentur dona, sed multa mihi et exquisita supplicia. Animant vero me publicani, meretrices et latrones, qui a faucibus hostis momentaneæ eruti⁴, sinibus suscipiuntur pastoris. Tu enim, factor omnium Deus, licet in cunctis operibus tuis sis mirabilis, mirabilior tamen crederis esse in visceribus pietatis. Unde de temetipso per quemdam dixisti servum, *Miserationes ejus super omnia opera ejus* (Psal. cxli, 9). Et quasi de singulo loquentem, de universo populo tuo te dixisse confidimus, *Misericordiam tuam meam non dispergam ab eo* (Psal. lxxxviii, 34). Nullum enim spernis, nullum abjicis, neminem per-

¹ Ms. Mettensis, vim.

² Alias, scutum (vel, sensum).

³ Sic Ms. Mettensis. Alias, venenum.

(a) Anselmi Oratio 10.

⁴ Apud Anselmum, momentaneæ pœnitentiæ humilitate eruti.

horrescis, nisi qui forte amens te exhorruerit. Ergo non modo iratus non percusis, sed te irritantibus dona, si quieverint¹, tribuis. Deus meus, cornu salutis meae, et susceptor meus; ego infelix, ego te irritavi, ego malum coram te feci, furorem tuum provocavi, iram promerui. Peccavi, et passus es; deliqui, et adhuc sustines. Si poeniteo; parcis; si reverter, suscipis; insuper dum differo, praestolaris. Revocas errantem, invitas repugnantem, excitas torpentem, amplecteris redeuntem, doces ignorantem, moerentem mulces, a ruina suscitans, post lapsum reparas; peccanti largiris, quaerenti inveniris, et pulsanti aperis.

Ecce, Domine Deus salutis meae, quid opponam nescio, quid respondeam ignoro; nullum confugium, nullum abs te patet mihi latibulum. Ostendisti mihi bene vivendi viam, dedisti gradiendi scientiam; minatus es mihi gehennam, et pollicitus es mihi paradisi gloriam. Nunc, pater misericordiarum et Deus totius consolationis, confige timore tuo carnes meas (*Psal. cxviii, 120*); quatenus quae minaris, metuendo evadam; et redde mihi propitius laetitiam salutaris tui (*Psal. l, 14*), ut quae spondes, diligendo percipiam². Fortitudo mea, Domine, firmamentum meum, Deus meus, refugium meum, et liberator meus, sugere quid de te cogitem, doce quibus te sermonibus invocem, da quibus operibus placeam. Scio namque, scio unum quo placaris, et aliud quod non spernis. Est utique tibi spiritus contribulatus sacrificium, et acceptas cor contritum et humiliatum (*Psal. l, 19*). His me, Deus meus, adiutor meus, dita muneribus, his contra inimicum muni protectionibus, hoc de flammis vitiorum praesta refrigerium, hoc a desideriorum passionibus pande, pius, refugium. Fac, Domine virtus salutis meae, ne sim de numero eorum qui ad tempus credunt, et in tempore tentationis recedunt (*Luc. viii, 13*). Obumbra caput meum in die belli (*Psal. cxxxix, 8*), esto spes mea in die afflictionis, et salus in tempore tribulationis.

CAPUT III. *Quod orantis fiduciam reprimat prava conscientia.* En, Domine illuminatio mea, et salus mea, rogavi quibus egeo, intimavi quae timeo; sed remordet conscientia, reprehendunt me cordis secreta, et quod amor ministrat, timor dissipat, zelus incitat, metus increpat. Acta vita formidinem, sed tua ingerit pietas fiduciam; tua hortatur benignitas, mea retardat malignitas. Et, ut verius fatear, occurrunt memoriae phantasmata vitiorum, quae reverberant audaciam praesumentium animorum. Cum enim odio quis dignus sit, qua fronte gratiam requirit? cum poena debetur, qua temeritate gloria poscitur³? Lacescit iudicem, qui postposita satisfactione delicti, quaerit praemiis honorari. Regi insultat obnoxius supplicio, qui flagitat donari indebito bravio; et dulcem patris affectum stultus exacerbatur filius, qui post illatas contumelias, ante poenitentiam, haereditatis usurpat celsitudinem. Quid, mi pater, egisse me recolo? Merui mortem, et peto vitam. Commovi regem meum, cujus impudens nunc invoco praesidium. Contempsit iudicem, quem tenere postulo adiutorem. Insolens renui audire patrem, quem demum praesumo habere tutorem. Heu mihi quam sero venio! heu quam tarde festino! heu me quia curro post vulnera, dedignans incolumis praecavere jacula! Neglexi prospicere tela, modo vero sollicitor de morte vicina. Vulnera vulneribus infixi: quia scelera addere sceleribus non timui. Recenti cicatrices tabe respersi; quia prisca flagitia modernis iniquationibus reciprocavi, et quae divina solidaverat medicina, mea resolvit prurigo phrenetica. Cutis quae superducta vulneribus morbum celaverat, sanie erumpente putruit; quia iterata iniquitas concessam misericordiam exinanivit. Novi quippe scriptum, *In quacumque die justus peccaverit, omnes*

justitiae ejus obliviscentur (*Ezech. xviii, 24*). Si justitia aboletur justi ruentis, quanto magis peccatoris poenitentia in idipsum revertentis? Quoties ut canis redii ad vomitum, et quasi sus repetii volutabrum (*II. Petr. ii, 22*). Fateri mihi¹, quia et recordari, impossibile est, quot mortalium peccare ignorantes docui, nolentibus delinquere persuasi, resistentes coegi, volentibus consensi. Quot sane gradientibus laqueum induxi, viam quaerentibus foveam retexi, ut patrare non horruerim, oblivisci non metui: sed tu, juste iudex, signasti quasi in sacco pecuniam: observasti omnes semitas meas, et cunctos gressus meos dinumerasti. Tacuisti; semper siluisti, patiens fuisti: vae mihi, demum loqueris quasi parturiens (*Isai. xlii, 14*).

CAPUT IV. *Judicium novissimum timetur. Timendi ratio. Ratio fidendi.* Deus deorum domine, praestabilis super malitiam; novi quia manifestus venies, novi quia non semper silebis, cum in conspectu tuo ignis exardescet, et in circuitu tuo tempestas ingruerit valida, cum advocaveris coelum desursum et terram discernere populum tuum (*Psal. xlix, 3 et 4*). Ecce tot millibus populorum nudabuntur omnes iniquitates meae, tot agminibus Angelorum patebunt universa scelera mea, non solum actuum, sed etiam cogitationum, simulque locutionum. Tot iudicibus inops astabo, quot me praecesserunt in opere bono; tot arguentibus confundar, quot mihi praebuerunt bene vivendi exempla; tot convincar testibus, quot me monuerunt proficuis sermonibus, seque imitandos justis dederunt actionibus. Domine meus, non suppetit quid dicam, non occurrit quid respondeam. Et ceu jam illi intersim discrimini, torquet me conscientia, cruciant cordis arcana, coarctat avaritia, accusat superbia, consumit invidia, inflamat concupiscentia, infestat luxuria, dehonestat gula, confutat ebrietas, detractio lacerat, ambitio supplantat, rapacitas objurgat, discordia dissipat, ira perturbat, levitas dejicit, torpor opprimit, hypocrisis fallit, adulatio frangit, favor attollit, calumnia pungit. Ecce, liberator meus de gentibus iracundis, ecce cum quibus vixi a die nativitalis meae, quibus studui, quibus fidem servavi. Ipsa me, quae dilexeram, studia damnant; quae laudaveram, vituperant. Illi sunt quibus acquievi, amici; quibus parui, magistri; quibus servivi, domini; consules, quibus credidi; cives, quibus cohabitavi; domestici, quibus consenui². *Heu mihi, rex meus et Deus meus, quia incolatus meus prolongatus est.* Vae mihi, illuminatio mea, quia habitavi cum habitantibus Cedar (*Psal. cxix, 5*). Et cum sanctus dixerit, *multum*; quanto magis dicere infelix possum, *nimis incola fuit anima mea* (*Ibid., 6*)? Firmamentum meum Deus, non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Spes mea, non est in filiis hominum, quem si remota pietate judicaveris, justum invenias; et nisi praeveneris miserando impium; non erit quem glorifices pium. Credo namque, salus mea, quod audiivi, quoniam benignitas tua ad poenitentiam me adducit (*Rom. ii, 4*). Turris fortitudinis, sonuerunt nectarea labia, *Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus qui misit me, traxerit eum* (*Joan. 6, 44*). Enim, vero quia me instruxisti, tantaque propitius institutione formasti, totis medullis cordis, toto adnisu mentis te, omnipotens Pater, cum dilectissimo Filio tuo³; teque, dulcissima proles, cum serenissimo invoco Paraclito, trahere me; quatenus post te currere in odorem tuorum delecter unguentorum (a).

CAPUT V. *Invocatio Patris per Filium quam efficax.* Invoco te, Deus meus, invoco te, quia prope es omnibus invocantibus te, sed invocantibus in veritate:

¹ Apud Anselmum, *quaesierint*.

² Alias, *participem*.

³ Er. Lugd. Ven. Lov. sic exhibent hunc locum: *Cui poena debetur, qua temeritate gloriam deposcit?* M.

¹ Apud Anselmum, *Fateri mihi itaque difficile est, quia et recordari*.

² Alias, *consensi*.

³ Mettensis Ms., *puero teque, etc.*

(a) Hic plura apud Anselmum et in codice Mettensi subjiciuntur.

tu enim veritas es. Doce me, quæso, clementiam tuam, sancta Veritas, te invocare in te; quia hoc fieri quomodo oporteat nescio, sed a te doceri, beata Veritas, humiliter imploro. Abs te enim sapere, desipere est; te vero nosse, perfectum scire est. Erudi me, divina sapientia, et doce me legem tuam. Credo sane, quia quem tu erudieris beatus, et de lege tua docueris eum. Desidero invocare te, quod quæso ut in veritate fiat. Quid est in veritate invocare veritatem, nisi in Filio Patrem? Ergo, sancte Pater, sermo tuus veritas est, principium verborum tuorum veritas. Hoc quippe est verborum tuorum principium, quod in principio erat Verbum. In ipso principio te summum adoro Principium. In ipso veritatis Verbo te, perfecta, invoco, Veritas, quo in ipsa eadem dirigas me veritate et doceas. Quid enim dulcius, quam Genitorem in nomine Unigeniti exorare, Patrem in recordatione Filii ad pietatem inflectere, regem charissimæ sobolis denotatione¹ mitigare? Sic rei solent carceribus eripi, sic mancipati vinculis liberari, sic tristem capitis excepti sententiam, non solum vitam, sed insuper nancisci insolitam gratiam, dummodo iratis principibus dilectæ prolis intimaverint charitatem; sic delinquentes servuli evadunt supplicia dominorum, dum pro eis intervenit dulcedo filiorum. Sic te, omnipotens Pater, per omnipotentis Filii tui charitatem postulo, educ de carcere ad confitendum nomini tuo animam meam (*Psal. cxxli, 8*): libera me a vinculis peccatorum, per coæternum flagito unicum tibi Natum; meque, cui propria merita lethalem minantur sententiam, pretiosissimæ ad dexteram tuam consedentis prolis interpellatione restaura placatus ad vitam. Quem enim alium dirigam intercessorem tibi nescio, nisi hunc qui est propitiatio pro peccatis nostris (*I Joan. ii, 2*), qui sedet ad dexteram tuam, qui etiam interpellat pro nobis² (*Rom. viii, 34*). Ecce advocatus meus apud te Deum et Patrem. Ecce pontifex summus, qui non alieno eget expiari sanguine, quia proprio fulget perfusus cruore. Ecce hostia sancta, bene placens et perfecta, in odorem suavitatis et oblata et accepta. Ecce agnus sine macula, qui coram se tondentibus obmutuit (*Isai. lxxvii, 7*), qui alapis cæsus, sputis illitus, opprobriis affectus, os suum non aperuit. Ecce qui peccatum non fecit, peccata mea pertulit, et languores meos suo livore sanavit (*I Petr. ii, 22, 24*).

CAPUT VI. *Passio Filii repræsentatur Patri.* Aspicere, Pater pie, piissimum Filium pro me tam impia passum. Respice, clementissime Rex, qui patitur, et reminiscere benignus pro quo patitur. Nonne hic est, mi Domine, innocens ille, quem, ut servum redimeres, Filium tradidisti? Numquid auctor vitæ hic est, qui ut ovis ad occisionem ductus (*Isai. lxxvii, 7*), tibi obediens usque ad mortem factus (*Philipp. ii, 8*), atrocissimæ non timuit necis subire genus? Recole, totius salutis dispositio, quia hic ipse est, quem etsi tua³ ex virtute genuisti, meæ tamen infirmitatis participem fieri voluisti. Vere hæc est tua deitas, quæ meam induta naturam, crucis ascendit patibulum, quæ in assumpta carne triste tulit supplicium. Reduc, Domine Deus meus, oculos majestatis tuæ super opus ineffabilis pietatis. Intuere dulcem natum toto corpore extensum, cerne manus innoxias pio manantes sanguine; et remitte placatus scelera quæ patraverunt manus meæ. Considera inerme latus crudeli perfossum cuspide; et renova me sacro-sancto fonte illo, quem inde fluxisse credo. Vide immaculata vestigia, quæ non steterunt in via peccatorum (*Psal. i, 1*), sed semper ambulaverunt in lege tua, diris confixa clavis; et perfice gressus meos in semitis tuis, facque odio habere benignus omnem viam iniquitatis. Viam iniquitatis, misericors, amove a me, facque me propi-

tius viam veritatis cligere. Oro te, rex sanctorum¹, per hunc sanctum sanctorum, per hunc Redemptorem meum, fac me currere viam mandatorum tuorum: ut ei valeam spiritu uniri, qui mea non horruit carne vestiri. Numquid non attentis, pie Pater, adolescentis Filii charissimi caput, nivea cervice deflexa pretiosam resolutum in mortem? Aspice, mitissime Conditor, dilectæ sobolis humanitatem; et miserere super infirmi plasmatis debilitatem. Candet nudatum pectus, rubet cruentum latus, tensa arent viscera, decora languent lumina, regia pallent ora, procerarigent brachia, crura pendent marmorea, rigat terebratos pedes beati sanguinis unda. Specta, gloriose Genitor, gratissimæ prolis lacerata membra; et memorare benignus quæ mea est substantia. Conspicere Dei hominis pœnam; et releva conditi hominis miseriam. Vide redemptoris supplicium; et remitte redempti delictum. Hic est, Domine mi, quem propter peccata populi tui percussisti, licet ipse sit dilectus in quo tibi bene complacuisti (*Matth. iii, 17*). Hic est ille innocens, in quo dolus inventus non est; et tamen cum iniquis deputatus est (*Isai. lxxvii, 9, 12*).

CAPUT VII. *Dei in passione Christi mira dispositio. Unde hinc homo gratiam rependere queat.* Quid commisisti, dulcissime puer, ut sic judicareris? Quid commisisti, amantissime juvenis, ut adeo² tractareris? Quod scelus tuum, quæ noxa tua; quæ causa mortis, quæ occasio tuæ damnationis? Ego enim sum tui plaga doloris, tuæ culpa occisionis. Ego tuæ passionis livor, tui cruciatus labor. Ego tuæ mortis meritum, tuæ vindictæ flagitium. O mirabilis censuræ conditio, et ineffabilis mysterii dispositio! Peccat innocens; et punitur justus; delinquit reus, et vapulat innocens; offendit impius, et damnatur pius: quod meretur malus, patitur bonus; quod perpetrat servus, exsolvit dominus; quod committit homo, sustinet Deus. Quo, Nate Dei, quo tua descendit humilitas? quo tua flagravit charitas? quo processit pietas? quo exerevit benignitas? quo tuus attigit amor? quo pervenit compassio? Ego inique egi, tu pœna multaris; ego facinus admisi, tu ullione plecteris; ego crimen edidi, tu torturæ subjiceris: ego superbivi, tu humiliaris; ego tumui, tu attenuaris; ego inobediens existi, tu obediens scelus inobedientiæ luis; ego gulæ parui, tu inedia afficeris; me ad illicita rapuit concupiscentia arboris³, te perfecta charitas ducit ad crucem; ego præsumpsi vitium, tu subisti equuleum; ego delector cibo, tu laboras patibulo; ego fruor deliciis, tu laniaris clavis; ego pomi dulcedinem, tu fellis gustas amaritudinem; mihi ridens congaudet Eva, tibi plorans compatitur Maria. Ecce, Rex gloriæ, ecce mea impietas, et tua claret pietas. En mea injustitia; et tua liquet justitia.

Quid, Rex meus et Deus meus, quid retribuam tibi pro omnibus quæ tribuisti mihi? Non enim inveniri in corde potest hominis, quod condigne talibus referatur præmiis. Numquid sagacitas machinari potest humana, cui comparetur miseratio divina? Nec est creaturæ moliri officium, quo juste Creatoris recompenset præsidium. Est autem, Nate Dei, in hac tua admirabili dispositione, est cui fragilitas meâ in aliquo suppeditet, si tua visitatione compuncta mens carnem suam crucifigat cum vitiis et concupiscentiis (*Galat. v, 24*): et si hoc a te conceditur, quasi jam tibi incipit compati, quia et tu pro peccato dignatus es mori. Sicque per interioriorem victoriam⁴ te duce armabitur ad exteriorem palmam: quatenus devicta persecutione spirituali, non vereatur pro amore tuo

¹ Alias, rex sæculorum per hunc Redemptorem.

² Apud Anselmum additur, dure.

³ Sic Ms. Mett. Apud Anselmum, ad illicitam concupiscentia rapuit arborem; vel, ad illicitum rapuit concupiscentia ardorem. At editi, ad illicitam concupiscentiam rapuit arbor.

⁴ Sic Ms. Mett. At editi, per interioris hominis.

¹ Alias, denominatione.

² Additur in Ms. Mettensi, unde gloria sibi et; omisso, ecce.

³ Alias, una.

subjici gladio materiali. Ita exiguitas conditionis, si tuæ complacet pietati, magnitudini valebit pro viribus respondere Conditoris. Et hæc coelestis medicina, bone Jesu, hoc tui¹ antidotum amoris. Oro te per antiquas misericordias tuas, infunde vulneribus² meis, quod rejecta vipereæ contagionis bile, redintegret me incolumitati pristinæ: quo gustatum tuæ nectar suavitatis faciat me illecebrosa mundi prospera toto affectu despiciere, et nulla ejus pro te adversa formidare; memorque perpetuæ nobilitatis, semper fastidiam ventos hujus transitorii tumoris. Nihil, quæso, sine te mihi dulcescat, nihil complacat, nil pretiosum, nil præter te mihi arrideat speciosum: vilescant, obsecro abs te, mihi omnia, sordeant universa. Quod tibi adversum, sit mihi molestum; sic et beneplacitum, indeficiens desiderium. Tædeat me gaudere sine te, et delectet tristari pro te. Sit mihi nomen tuum refocillatio, et memoria tua consolatio; fiant mihi lacrymæ meæ panes (*Psal.* xlii, 4), tuas die ac nocte investigando justificationes; sit mihi bonum lex oris tui super millia auri et argenti (*Psal.* cxviii, 72). Sit obedire tibi amabile; et resistere, execrabile. Rogo te, spes mea, per omnes potestates tuas, ut propitius impietatibus meis. Adaperi aures meas mandatis tuis, et ne declines, flagito per nomen sanctum tuum, in verba malitiæ cor meum, ad excusandas excusationes in peccatis. Peto etiam per admirabilem humilitatem tuam, ne veniat mihi pes superbiæ, et manus peccatoris non moveat me.

CAPUT VIII. *Per passionis Christi meritum quanta orantis fiducia.* Ecce, omnipotens Deus, Pater Domini mei, dispone benignus quomodo mihi miserearis; quoniam quidquid pretiosius inveni, devote obtuli, quidquid carius reperi, suppliciter præsentavi. Nihil mihi reliqui, quin tuæ exposuerim majestati; nihil jam superest quod adjiciam, quia totam tibi delegavi spem meam. Direxi tibi advocatum meum dilectum Filium tuum, nisi gloriosam progeniem inter me et te mediatorem; nisi, inquam, intercessorem, per quem confido veniam. Nisi verbis, quod pro me dixi missum factis³: et numeravi sanctissimæ tibi sobolis mortem, quam pro me credo fuisse perpessam. Credo missam a te deitatem, meam suscepisse humanitatem: in qua dignum duxit vincula, alapas, sputa irrisionesque perferre, necnon crucem, clavos telumque suscipere. Hanc olim infantie vagitibus demolitam, pueritiæ pannis adstrictam, juventæ sudoribus vexatam, jejuniis maceratam, vigiliis afflictam, itineribus fessam; postea affectam flagris, laceratam suppliciis, deputatam cum mortuis, ditatam vero gloria resurrectionis cœlorum gaudiis induxit, et in dextera tuæ celsitudinis collocavit. En placatio mea, et propitiatio tua.

Hic intende pius quem genueris Filium, et quem redemeris servum. Hic aspice factorem, et ne despicias facturam. Amplexere serenus pastorem, et recipere misericors allatam propriis humeris ovem. Hic ipse est fidelissimus pastor ille, qui dudum errabundam per abrupta montium, per præcipitia vallium multis quæsierat variisque laboribus; quique jam morienti, jam per longa exsilia deficienti, tamen inventæ gaudens se supposuit, et miro sibi adnisi charitatis innoxiam de confusionis abyso levavit, piisque astrictam complexibus ad nonaginta novem unam quæ perierat reportavit (*Luc.* xv, 4-7). Ecce, Domine mi rex, Deus omnipotens, ecce pastor bonus refert tibi quod commisisti ei. Suscepit, te disponente, ad salvandum hominem, quem tibi restituit omni labe immunem. Ecce tuum tibi charissimus Natus plasma reconciliat, quod a te procul deviarat. En gregi tuo pastor miis reformat, quod prædo violentus abegerat. Reddit tuis conspectibus servum, quem sua lecerat conscientia fugitivum: ut qui per se meruit poenam, per factorem

¹ Abest, tui, a Ms. Mett.

² Alias, visceribus.

³ Editi, *Misi verbis Verbum quod pro meis dixi missum factis.* Mss. sequimur.

hujusmodi¹ mereatur veniam; cuique pro culpis supererat gehenna², tanto duce jam confidat revocari ad patriam.

Potui per me te, sancte Pater, offendere; sed non valui per me placare. Factus est adiutor meus, Deus meus, tuus dilectus Filius, meam participans humanitatem, ut curaret infirmitatem: quatenus unde culpa³ emergerat offensionis, inde tibi immolaret sacrificium laudis; meque per hoc redderet tuæ pietati placabilem, qui sedens ad dexteram tuam semper meæ substantiæ se ostenderet esse consortem. Ecce spes mea, ecce tota fiducia mea. Si me pro mea, ut dignum est, despicias iniquitate; respice me saltem miserans pro dilectæ sobolis charitate. Attende in Filio, quo propitius servo: vide carnis sacramentum, et remitte carnis reatum. Quoties beatæ prolis tibi patent vulnera, delitescant, obsecro, scelera mea. Quoties rubet pretiosus pro de latere sanguis, dilquatur, obsecro, labes meæ pollutionis. Et quia te caro lacesivit ad iram; caro te flectat, imploro, ad misericordiam; ut, si me caro seduxit ad culpam, caro deducat ad veniam. Multum quippè est quod mea meretur impietas; longe autem majus, quod Redemptoris mei reposcit jure pietas. Magna enim est mea iniustitia; satis vero⁴ major Redemptoris justitia. Quanto namque est superior Deus homine, mea malitia est inferior ejus bonitate, ut qualitate, etiam quantitate. Quid enim delinquere posset homo, quod non redimeret Filius Dei factus homo? Quæ tantum superbia tumeret, quam non tanta humilitas sternere? Quodnam esset mortis imperium, quod Nati Dei non destrueret crucis supplicium? Nimirum, Deus meus, si æqua lance delicta peccantis hominis, et redimentis gratia librentur auctoris; non tantum oriens ab occidente, seu inferior separatur⁵ infernus a summo cœli cardine. Jam, lucis optime creator, jam culpis ignosce meis, pro dilecti Filii laboribus immensis. Jam ejus, quæso, pietati mea impietas, ejus modestiæ mea perversitas et mansuetudini donetur ferocitas. Jam sua meam humilitas superbiæ, patientia impatientiam, benignitas duritiam, obedientia inobedientiam, tranquillitas inquietudinem, dulcedo amaritudinem, suavitas iram, charitas lucrifaciat crudelitatem.

CAPUT IX. *Spiritus sancti invocatio.* (a) Jam, divini amor numinis, Patris omnipotentis prolisque beatissimæ sancta communicatio, omnipotens paraclite⁶ Spiritus, mœrentium clementissime consolator, jam cordis mei penetralibus potenti illabere virtute, et tenebrosa quæque laris neglecti latibula corusci luminis fulgore pius habitator lætifica, tuique roris abundantia longo ariditatis marcescentia squallore visitando secunda. Saucia interioris hominis arcana tui amoris jaculo, et tepentis medullas jecoris flammis salutaribus penetrando succendè, sanctique fervoris igne illustrando intima mentis ac corporis universa depasce. Pota me torrente voluptatis tuæ, ut nil jam mundanorum degustare libeat venenatæ dulcedinis. Judica me, Domine, et discerne causam meam de gente non sancta (*Psal.* xlii, 1): doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu (*Psal.* cxlii, 10). Credo ergo quia quemcumque inhabitaveris, Patris ac pariter Filii domicilium condis. Beatus qui te merebitur hospitem, quoniam per te Pater et Filius apud eum facient mansionem (*Joan.* xiv, 25). Veni jam, veni, benignissime dolentis animæ consolator, in opportunitatibus et tribulatione adiutor. Veni, mun-

¹ Apud Anselmum, *per Factorem mundi.* Editi, *per factionem hujus mereatur,* etc.; corrupte.

² In Ms. Mettensi, *quique pro culpis sperabat gehennam.*

³ Alias, causa.

⁴ Sic Ms. Mettensis. At editi, *fateor; verum.* Apud Anselmum, *multo vero.*

⁵ Ms. Mett., *superatur.*

⁶ Ms. Mett. constanter, *paraclite.*

(a) Oratio apud Anselmum 14.

dator scelerum, curator vulnerum. Veni, fortitudo fragilium, relevator labentium. Veni, humilium doctor, superborum destructor. Veni, orphanorum pius pater, viduarum dulcis iudex. Veni, spes pauperum, refocillator deficientium. Veni, navigantium sidus, naufragantium portus. Veni, omnium viventium singulare decus, morientium unica salus. Veni, sanctissime spirituum, veni, et miserere mei, apta me tibi, et condescende propitius mihi : ut mea tuae magnitudini exiguitas, roborique tuo mea imbecillitas secundum multitudinem tuarum complaceat miserationum, per Jesum Christum Salvatorem meum, qui cum Patre in tua unitate vivit et regnat Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

CAPUT X. *Oratio humiliter de se sentientis.* (a) Scio, Domine, scio et fateor, quia non sum dignus quem tu diligas : sed certe tu non es indignus quem ego diligam. Indignus quidem sum tibi servire, sed tu non es indignus servitio creaturae tuae. Da ergo mihi, Domine, unde tu es dignus ; et ego ero dignus unde sum indignus. Fac me, quomodo vis, a peccatis cessare ; ut, quomodo debeo, possim tibi servire. Concede mihi sic custodire, regere et finire vitam meam, ut in pace dormiam, et in te requiescam. Praesta mihi in finem ut me¹ excipiat somnus cum requie, requiescum securitate, securitas in aeternitate. Amen.

CAPUT XI. *Trinitatis confessio.* (b) Te Deum Patrem ingenitum, te Filium unigenitum, te Spiritum sanctum paracletum, sanctam et individuum Trinitatem toto corde et ore confitemur, laudamus atque benedicimus : tibi gloria in saecula saeculorum. Amen.

CAPUT XII. *Perfectionum Dei contemplatio.* (c) Summa Trinitas, virtus una, et indiscreta majestas ; Deus noster, Deus omnipotens, confiteor tibi ego ultimus servorum tuorum, et exiguum membrum Ecclesiae tuae. (d) Confiteor tibi, et honorifico te debito sacrificio laudis, pro scire et posse quod mihi tantillo donare dignatus es. Et quia exteriora mihi munera desunt, quae possim offerre, ea quae in me sunt vota laudationis ex dono misericordiae tuae, ecce libens atque ovañs offero tibi de fide non ficta et conscientia pura. Credo igitur te toto corde, Rex caeli et terrae Domine, et ore te confiteor Patrem et Filium et Spiritum sanctum, in personis trinum, et in substantia unum, verum Deum omnipotentem, unius simplicis, incorporeae, invisibilis et incircumscriptionis naturae, nihil in te (e) majus aut inferius habentem, sed per omnem modum sine deformitate perfectum, sine quantitate magnum, sine qualitate bonum, sine tempore sempiternum, sine morte vitam, sine infirmitate fortem, sine mendacio verum, sine loco ubique totum, sine situ ubique praesentem, sine extensione omnia implentem, sine contractione ubique occurrentem, sine motu omnia transcendentem, sine statu intra omnia manentem, sine indigentia omnia creantem, sine labore omnia regentem, sine tui initio omnibus initium dantem, sine tui mutatione omnia mutabilia facientem ; in magnitudine infinitum, in virtute omnipotentem, in bonitate summum, in sapientia inestimabilem, in consiliis terribilem, in judiciis justum, in cogitationibus secretissimum, in verbis veracem, in operibus sanctum, in misericordiis copiosum ; erga delinquentes patientissimum, erga poenitentes piissimum ; semper eundem² ipsum aeternum ac sempiternum, immortalem atque incommutabilem : quem nec spatia dilatant, nec brevitatis locorum angustat, nec receptacula ulla coarctant, nec voluntas variat, nec necessitudo corrumpit, nec moesta perturbant,

¹ Alias, ut in fine me.

² Codex Mett. et Alcuinus, idem.

(a) Anselm. Oratio 21.

(b) Ex fine lib. de Speculo.

(c) Joannis Fiscamniensis pars prima.

(d) Verba Alcuini, pag. 135.

(e) Haec et lib. de Speculo, cap. 24.

nec laeta demulcent : cui nec oblivio tollit, nec memoria reddit, nec praeterita transeunt, nec futura succedunt : cui nec origo initium, nec tempora incrementum, nec casus finem dabit : sed ante saecula et in saeculis et per saecula in aeternum vivis, et est tibi perennis laus et aeterna gloria, summa potestas ac singularis honor, perpetuum regnum et sine fine imperium, per infinita et indefessa et immortalia saecula saeculorum. Amen.

CAPUT XIII. *De Incarnationis mysterio. In hoc mysterio valida nobis spes.* (a) Hucusque, omnipotens Trinitas, Deus unus, cordis mei inspector et scrutator, confessus sum omnipotentiam majestatis tuae, et majestatem omnipotentiae tuae : nunc autem qualiter humano generi subvenire dignatus es in fine saeculorum, sicut corde credo ad justitiam, ita ore coram te confiteor ad salutem. Tu quidem, Deus Pater, solus nusquam legeris missus ; de Filio autem tuo ita scribit Apostolus : *Cum autem venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum* (Galat. iv, 4). Cum dicit, *misit*, satis ostendit, quia in hunc mundum missus advenit, cum de beata¹ Maria semper virgine natus, verus et perfectus homo in carne apparuit. Sed quid est, quod de illo ille Evangelistarum praecipuus ait, *In mundo erat, et mundus per ipsum factus est* (Joan. i, 10). Iluc ergo missus est per humanitatem, ubi semper fuit et est per divinitatem. Quam videlicet missionem opus esse totius sanctae Trinitatis toto corde credo, et ore confiteor. (b) Quomodo nos amasti, Pater sancte et bone, quantum nos dilexisti, pie Conditor, qui etiam proprio Filio non pepercisti, sed pro nobis impiis tradidisti illum ? Subditus ille tibi usque ad mortem, mortem autem crucis (Philipp. ii, 8), tollens scilicet chirographum peccatorum nostrorum, et affigens illud cruci (Coloss. ii, 14), crucifixit peccatum, et occidit mortem. Unus ille inter mortuos liber (Psal. lxxxvii, 6), potestatem habens ponendi animam suam, et iterum sumendi eam (Joan. x, 18), pro nobis tibi victor et victima, et ideo victor, quia victima ; pro nobis tibi sacerdos et sacrificium, et ideo sacerdos, quia sacrificium.

Merito mihi spes valida in illo est, quia sanabis omnes languores meos per eum qui sedet ad dexteram tuam, et interpellat pro nobis (Rom. viii, 34). Languores quippe mei, Domine, magni sunt et multi ; multi sunt et magni. Habet enim multa in me princeps mundi hujus, scio et fateor ; sed rogo te, libera me per sedentem ad dexteram tuam Redemptorem nostrum, in quo nihil suum² potuit invenire. Per ipsum me iustifica, qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus (I Petr. ii, 22). Per ipsam caput nostrum, in quo nulla est macula, libera membrum ejus, licet exiguum et infirmum. Libera, quaeso, me a peccatis, vitiis, culpis et negligentis meis. Reple me tuis sanctis virtutibus, et fac me bonis pollere moribus : fac me in sanctis operibus tuis propter nomen sanctum tuum perseverare usque in finem secundum voluntatem tuam.

CAPUT XIV. *Gratiarum actio pro beneficiis inde praestitis.* (c) Desperare utique potuissem propter nimia peccata mea et infinitas negligentias meas, nisi Verbum tuum, Deus, caro fieret et habitaret in nobis. Sed desperare jam non audeo ; quia cum inimici essemus, reconciliati sumus per mortem Filii tui, quanto magis nunc salvi facti ab ira per eum ? Omnis namque spes et totius fiduciae certitudo mihi est in pretioso sanguine ejus, qui effusus est propter nos et propter nostram salutem. In ipso respiro, et in ipso confisus, ad te pervenire desidero : non habens meam justitiam, sed eam quae est in Filio tuo Domino nostro Jesu Christo.

¹ Codex Mett. non habet, beata.

² Sic codex Mett. Alias, sui mali.

(a) Ex parte 2 Confess. Alcuini, nn. 1 et 5.

(b) Et haec lib. 30 Confess. Aug., cap. 43, n. 69.

(c) Vide partem 2 Confess. Alcuini, n. 3.

Unde, (a) elementissime et benignissime amator hominum Deus, qui per Jesum Christum Filium tuum Dominum nostrum, cum non essemus, potenter fecisti nos; et cum perditum fuisset culpa nostra, mirabiliter recuperasti nos, gratias ago pietati tuæ, et multas tibi gratias refero ex totis præcordiis meis, qui propter tuam inenarrabilem dilectionem, qua nos miseros et indignos mirabili bonitate amare dignatus es, misisti eundem Unigenitum tuum (b) de sinu tuo ad publicum nostrum, salvare nos peccatores tunc filios iræ, filios perditionis. Gratias ago tibi pro sancta incarnatione et nativitate ejus, et pro gloriosa Genitrice ejus, de qua ipse carnem assumere dignatus est propter nos et propter nostram salutem: ut sicut verus Deus ex Deo, ita verus homo ex homine esset. Gratias tibi ago pro passione et cruce ejus, pro morte et resurrectione ejus, pro ascensione ejus in cælum, et sede majestatis ejus ad dexteram tuam. Ipse enim quadragesimo die (c) post resurrectionem suam videntibus discipulis ascendens super omnes cælos (Act. 1, 9), sedensque ad dexteram tuam, Spiritum sanctum secundum promissionem suam in filios adoptionis effudit (Id. 2, 4). (d) Gratias tibi ago pro sacratissima illa effusione pretiosi sanguinis ejus, quo sumus redempti: simul et pro sacro-sancto et vivifico mysterio corporis et sanguinis ejus, quo quotidie in Ecclesia tua pascimur et potamur, abluimur et sanctificamur, et unius summæ divinitatis participes efficimur. Gratias tibi ago pro hac tua mira et inenarrabili charitate, qua nos indignos sic amasti et salvasti per unicum et dilectum Filium tuum. Sic enim dilexisti mundum, ut Unigenitum tuum dares: ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam (Joan. 3, 16). Hæc est autem vita æterna, ut cognoscamus te verum Deum, et quem misisti Jesum Christum (Id. xvii, 3), per fidem rectam et condigna fidei opera.

CAPUT XV. *Immensâ Dei in hominis reparatione charitas. Quod gratiæ rependendæ impares simus. Quanta nobis ob hominem a Deo assumptum fiducia. O immensa pietas, o inestimabilis charitas! Ut liberares servum, tradidisti Filium. Deus factus est homo, ut perditus homo de potestate dæmonum erueretur. Quam benignissimus amator hominum Filius tuus Deus noster, cujus piis visceribus non satis visum est, ut se inclinaret factus homo de vera virgine Maria, nisi etiam subiret crucis supplicium effuso sanguine propter nos et nostram salutem. Venit pius Deus, venit pro pietate et bonitate sua, venit quærere et salvum facere quod perierat. Quæsit ovem perditam; quæsit, et invenit, et in humeris suis reportavit ad caulas gregis (Luc. xv, 4, 5), pius Dominus, et vere multum mitis pastor. O charitas, o pietas! Quis audivit talia? Quis super tanta misericordiæ viscera non obstupescat? Quis non miretur, quis non collætetur? Propter nimiam charitatem tuam, qua nos dilexisti, misisti Filium tuum in similitudinem carnis peccati, ut de peccato damnaret peccatum; ut nos efficeremur justitia tua in ipso (Rom. viii, 3, 4). (e) Ipse enim verus est agnus, agnus immaculatus, qui abstulit peccata mundi; qui mortem nostram moriendo destruxit, et vitam resurgendo reparavit.*

Sed quid tibi retribuere possumus, Deus noster, pro tantis beneficiis misericordiæ tuæ? quas laudes, quasve gratiarum actiones? Etiam si illa beatorum Angelorum scientia et potentia nobis foret, nihil tamen dignum tantæ pietati et bonitati tuæ recompensare valeremus. Si certe omnia membra corporis nostri verterentur in linguas, ad rependendum tibi debitas laudes nequaquam sufficeret exiguitas nostra.

(a) Ex Confess. Alcuini, parte 4, n. 11.

(b) Vid. Alcuin. pag. 133; et lib. de Speculo, cap. 15.

(c) Ex Præfat. Pentecostes.

(d) Ex Confess. Alcuini, parte 4, n. 11.

(e) Ex Præfat. Paschalis.

Supereminet enim omnem scientiam tua inestimabilis charitas, quam ostendisti nobis indignis pro sola bonitate et pietate tua. Filius namque tuus Dominus noster, non Angelos, sed semen Abrahæ apprehendit (Hebr. 11, 16), assimilatus nobis per omnia, absque peccato.

Humanam itaque, non angelicam suscipiens naturam, et eam stola sanctæ resurrectionis et immortalitatis glorificans, vexit super omnes cælos, super omnes choros Angelorum, super Cherubim et Seraphim, collocans ad dexteram tuam. Hanc autem laudant angeli, adorant Dominationes, et omnes Virtutes cælorum tremunt super se hominem Deum. Hæc nempe est mihi tota spes omnisque fiducia. Est enim in ipso Jesu Christo Domino nostro uniuscujusque nostrum portio, caro et sanguis. Ubi ergo portio mea regnat, ibi me regnare credo. Ubi caro mea glorificatur, ibi gloriosum me esse cognosco. Ubi sanguis meus dominatur, ibi dominari me sentio. Quamvis peccator sim, de hac communionem gratiæ non diffido. Et si peccata mea¹ prohibent, substantia mea requirit. Et si delicta mea me excludunt, naturæ communio non repellit. Non enim tam immitis est Dominus, ut obliviscatur hominis, et non meminerit ipsius quem ipse gestat; ut quem mei causa susceperit, ejus non me causa requirat. Mitis certe et valde benignus est Dominus Deus noster, et diligit carnem suam, membra sua, viscera sua, in ipso Deo et Domino nostro Jesu Christo dulcissimo, benignissimo atque clementissimo: in quo jam resurreximus, jam cælos conscendimus, jam in cælestibus consedemus. Caro nostra nos diligit: habemus autem prærogativam sanguinis nostri in ipso. Sumus vero membra ejus et caro ejus. Ipse denique est caput nostrum, ex quo totum corpus, sicut scriptum est, *Os ex ossibus meis, et caro de carne mea*; et, *Erunt duo in carne una* (Gen. 2, 23, 24); et, *Nemo unquam carnem suam odio habet, sed fovet et diligit eam. Mysterium hoc magnum est: ego dico, in Christo et in Ecclesia* (Ephes. 5, 29, 32), ait Apostolus.

CAPUT XVI. *Gratiæ inde aguntur. Quod duplex in Christo natura et una persona. Postulatio ex intuitu hujus mysterii. (a) Gratias itaque tibi ago labiis et corde et omni qua valeo virtute, infinitæ misericordiæ Domine Deus noster, pro omnibus miserationibus tuis, quibus mirabiliter nobis perditis subvenire dignatus es per eundem Filium tuum, Salvatorem et recuperatorem nostrum, qui mortuus est propter peccata nostra, et resurrexit propter justificationem nostram (Rom. 4, 25): et nunc vivens sine fine sedet ad dexteram tuam, et interpellat pro nobis (Id. viii, 34), et simul tecum miseretur, quia Deus est ex te Patre, coæternus tibi et consubstantialis per omnia; unde potest nos in perpetuum salvare: sed secundum id quod homo est, ex qua parte minor te est, data ei a te omnis potestas in cælo et in terra (Matth. xxviii, 18): ut in nomine Jesu omne genu flectatur, cælestium, terrestrium et infernorum, et omnis lingua confiteatur quia Dominus Jesus in gloria est tua (Philipp. 2, 10, 11), Deus Pater omnipotens. Ipse quidem constitutus est a te iudex vivorum et mortuorum: tu vero non judicas quemquam, sed omne iudicium tuum dedisti Filio tuo (Joan. 5, 22), in cuius pectore reconditi sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ (Coloss. 2, 3). Ipse autem testis est et iudex; iudex et testis (Jerem. xxix, 23), quem nulla peccatrix conscientia effugere poterit: omnia enim nuda et aperta sunt oculis ejus (Hebr. 4, 13). Ipse sane qui injuste iudicatus est, iudicabit orbem terræ in æquitate, et populos in justitia (Psal. xcvi, 13). Benedico ergo nomen sanctum tuum, et glorifico ex toto corde meo, omnipotens et misericors Domine, pro illa mirabili et inenarrabili conjunctione divini-*

¹ Mettensis Ms. hic et mox, *me*; pro, *mea*.

(a) Ex Confess. Alcuini, parte 2, n. 11, 12.

tatis et humanitatis in unitate personæ; ut non alter Deus, alter homo esset, sed unus idemque Deus et homo, homo et Deus. Sed licet mirabili dignatione Verbum caro factum sit, neutra tamen ex duabus naturis in aliam mutata est substantiam. Trinitatis mysterio quarta non est addita persona. Unita quippe est, non confusa Verbi Dei hominisque substantia: ut in Deum quod ex nobis susceptum fuerat perveniret, et illud quod nunquam non fuerat, idem quod semper fuerat permaneret. O admirabile mysterium! o inenarrabile commercium! o mira semperque miranda divinæ propitiationis benignitas! Servi digni non fuimus, et ecce filii Dei facti sumus; hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi (Rom. viii, 17). Unde hoc nobis, et quid nos ad hæc?

Sed rogo te, clementissime Pater Deus, per hanc inæstimabilem pietatem, bonitatem et charitatem tuam, ut dignos nos facias multis et magnis promissionibus ejusdem Filii tui Domini nostri Jesu Christi. Manda virtuti tuæ, et confirma hoc quod operatus es in nobis (Psal. lxxvii, 29). Perfice quod cœpisti, ut ad plenam tuæ pietatis gratiam mereamur pervenire. Fac nos per Spiritum sanctum intelligere, et mereri, et debito semper honore venerari hoc magnum pietatis mysterium, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit Angelis, prædicatum est Gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria (I Tim. iii, 16).

CAPUT XVII. *Quanta Deo debeamus. Quod de ipso ei serviamus. Ex vi collatorum munerum petitio aliorum.* O quantum tibi sumus debitores, Domine Deus noster, tanto redempti pretio, tanto salvati dono, et tam glorioso adjuti beneficio! Quantum a nobis miseris timendus est et amandus, benedicendus et laudandus, honorandus et glorificandus, qui nos sic amasti, sic salvasti, sic sanctificasti, sic sublimasti! Tibi nempe debemus omne quod possumus, omne quod sapimus, omne quod vivimus. Et quis habet quidquam non tuum? Tu, Domine Deus noster, a quo bona cuncta procedunt, propter te et nomen sanctum tuum da nobis de bonis tuis, ut de donis ac datis tuis serviamus tibi, et in veritate placeamus, atque debitas quotidie laudes rependamus tibi pro tantis beneficiis misericordiæ tuæ: non enim aliunde possumus tibi servire neque placere, nisi de tuo munere. *Omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a te Patre luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio (Jacobi i, 17).*

Domine Deus noster, Deus pie, Deus bone, Deus omnipotens, (a) Deus ineffabilis et incircumscriptæ naturæ, institutor omnium rerum, et Domini nostri Jesu Christi Pater, qui eundem dilectum Filium tuum Dominum nostrum dulcissimum misisti de sinu tuo ad publicum nostrum suscipere vitam nostram, ut nobis donaret suam, essetque perfectus Deus ex te Patre, et perfectus homo ex matre, totus Deus et totus homo, unus idemque Christus, æternus et temporalis, immortalis et moriturus, creator et creatus, fortis et infirmus, victor et victus¹, nutritor et nutritus, pastor et ovis, temporaliter mortuus et tecum vivens in æternum: suis dilectoribus vitæ municipatum promittens dedit, et nobis dixit, *Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis (Joan. xv, 16).* Per ipsum summum sacerdotem et verum pontificem et bonum pastorem, qui se tibi obtulit in sacrificium, ponens animam suam pro grege suo, te rogo: per ipsum qui sedet ad dexteram tuam et interpellat pro nobis, Redemptorem et advocatum nostrum, pietati et bonitati tuæ supplico, clementissime et amantissime et benignissime amator hominum Deus, (b) ut des mihi cum eodem Filio tuo et

sancto tuo Spiritu te in omnibus benedicere et glorificare, cum multa cordis contritione et lacrymarum fonte, cum multa reverentia et tremore: quia quorum una est substantia, unum est et datum. Sed quoniam *corpus quod corrumpitur aggravat animam (Sap. ix, 15)*, excita, quæso, torporem meum tuis stimulis, et fac me strenue perseverare in præceptis et laudibus tuis die ac nocte. Tribue ut concaleat cor meum intra me, et in meditatione mea exardescat ignis (Psal. xxxviii, 4). (a) Et quia ipse tuus unice natus dixit, *Nemo venit ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum; et, Nemo venit ad Patrem nisi per me (Joan. vi, 44; xiv, 6)*: obsecro et suppliciter rogo, trabe me tu semper ad ipsum, et ipse me tandem perducatur ad te illuc, ubi ille est in dextera tua sedens; ubi sempiterna est vita et sempiternæ beata; ubi est amor perfectus, et nullus timor; ubi est dies æternus, et unus omnium spiritus; ubi est summa et certa securitas, et secunda tranquillitas, et tranquillia jucunditas, et jucunda felicitas, et felix æternitas, et æterna beatitudo, et beata tui sine fine visio atque laudatio: ubi tu cum illo, et ille tecum in comunione sancti Spiritus æternaliter ac sempiternaliter vivis et regnas Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT XVIII. *Precatio ad Christum. Quid ipse sit nobis. Necessitas ei per amorem adhærendi. Amor Christi domus Dei recordatione accenditur.*

(b) Spes mea Christe Deus, hominum tu dulcis amator,
Lux, via, vita, salus, pax et decus omne tuorum,
Omnia pro quorum voluisti ferre salute,
Carnem, vincla, crucem, vulnus, mortemque, sepulcrum,
Post tres inde dies devicta morte resurgens,
Discipulis visus, nutantia corda reformans,
Luce quater dena coelorum summa petisti:
Vivis in æternum, nunc et per sæcula regnans.

(c) Tu Deus meus vivus et verus, pater meus sanctus, Dominus meus pius, rex meus magnus, pastor meus bonus, magister meus unus, abjutor meus opportunus, dilectus meus pulcherrimus, panis meus vivus; sacerdos meus in æternum, dux meus ad patriam, lux mea vera, dulcedo mea sancta, via mea recta, sapientia mea præclara, simplicitas mea pura, concordia mea pacifica, custodia mea tuta, portio mea bona, salus mea sempiterna, misericordia mea magna, patientia mea robustissima, victima mea immaculata, redemptio mea sancta, spes mea futura² charitas mea perfecta, resurrectio mea sancta, vita mea æterna, exultatio et visio mea beatissima sine fine mansura. Te deprecor, supplico et rogo, ut per te ambulem, ad te perveniam, in te requiescam, qui es via, veritas et vita (Joan. xiv, 6), sine qua nemo venit ad Patrem: te enim desidero dulcissimum et pulcherrimum Dominum.

O splendor paternæ gloriæ, qui sedes super Cherubim, et intueris abyssum, lumen veridicum, lumen illuminans, lumen indeficiens, in quod desiderant Angeli prospicere (I Petr. i, 12); ecce cor meum coram te, discute tenebras ejus, ut amoris tui claritate plenius perfundatur. (d) Da mihi te, Deus meus, redde mihi te: en amo te, et si parum est, amem validius. Non possum metiri ut sciam quantum desit mihi amoris tui ad id quod satis est, ut currat vita mea in amplexus tuos, nec avertatur donec abscondatur in abscondito vultus tui. Hoc tantum scio, quia mala mihi est præter te, Domine, non solum extra me, sed in me ipso, et omnis copia quæ Deus meus non est, egestas mihi est. Bonum namque, quod neque in melius, neque in deterius commutari potest, tu solus es; quia solus simpliciter es: cui non est aliud vivere, et aliud

¹ Alias, *firma*.

(a) Alcuinus, pag. 154, d.; et Confess. part. 2, n. 10.

(b) Joannis Fiscamn. pars 2.

(c) Alcuinus, pag. 295, b.; 158, d.

(d) Augustin. lib. 15 Confess., capp. 8, 5, 9.

¹ Nec Ms. Mett. nec Alcuinus habent, *victor et victus*.

(a) Verba Confess. Alcuin. part. 2, n. 6; et part. 4, n. 12; necnon Alcuini pag. 155, e.

(b) Ex Alcuin. Confess. parte 2, n. 7.

beate vivere, quia tua beatitudo tu es. Creatura verò tua, cui est aliud vivere, et aliud beate vivere, omne quod vivit, et quod beate vivit, non debet nisi gratiæ tuæ. Et ideo nos egemus te, non tu nobis : quia si omnino non essemus, nihil tibi deesset ad bonum quod tu es. Tibi itaque Domino nostro semper adhærere necesse habemus, ut per continuum auxilium gratiæ tuæ sancte et pie et recte vivere valeamus. Pondere siquidem fragilitatis nostræ deorsum trahimur ; dono autem tuo accendimur, et sursum ferimur ; inardescimus, et imus ; ascendimus ascensiones in corde, et cantamus canticum graduum. Igne tuo, igne tuo bono inardescimus, et imus. Quo jam sursum¹ imus? Ad pacem Jerusalem : quoniam *jucundatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus* (*Psal. cxxi, 1*). Illic collocavit nos voluntas bona, ut nihil velimus aliud quam permanere illic in æternum.

Sed quia dum sumus in corpore, peregrinamur a te (*II Cor. v, 6*), Domine; non habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus (*Hebr. xiii, 14*), noster autem municipatus in cœlis est : ideo duce gratiæ tuæ (a) ingredior in cubile cordis mei, et canto tibi amatoria, rex meus et Deus meus, gemens inenarrabiles gemitus in loco peregrinationis meæ (*Psal. cxviii, 54*), ubi cantabiles factæ sunt mihi justificationes tuæ. Et recordans Jerusalem, extento in eam sursum corde, Jerusalem patriam meam, Jerusalem matrem meam, teque super eam regnatorem, illustratorem, patrem, tutorem, patronum, rectorem, pastorem, castas et fortes delicias, solidum gaudium, et omnia bona ineffabilia, simul omnia, quia unum summum et verum bonum : et non avertar, donec in ejus pacem matris charissimæ, ubi sunt primitiæ spiritus mei, colligas totum quod sum a dispersione et deformitate hac, et conformes atque confirmes in æternum, Deus meus misericordia mea.

CAPUT XIX. Domus Dei creata sapientia. Ejus ab increata distinctio. In ea quomodo non tempus. Ipsa quomodo cœlum cœli. Dei æternitas. (b) Hæc est domus tua, Deus, non terrena, neque ulla cœlesti mole corporea, sed spiritualis et particeps æternitatis tuæ, quia sine labe manet in æternum. Statuisti eam in sæculum sæculi, præceptum posuisti, et non præteribit (*Psal. cxlviii, 6*). Non tamen tibi Deo coæterna, quia non sine initio; facta est enim. Prior quippe omnium creata est sapientia (*Eccli. i, 4*); non utique tu illa Sapientia Patri Deo plane coæterna et æqualis, per quam creata sunt omnia, et in quo Principio factum est cœlum et terra (*Gen. i, 1*): sed profecto sapientia quæ creata est, spiritualis natura scilicet, quæ contemplatione luminis lumen est; dicitur enim et ipsa, quamvis creata, sapientia. Sed quantum distat inter lumen illuminans, et lumen quod illuminatur, tantum differt inter te summam sapientiam quæ creas, et istam quæ creata est; sicut inter justitiam justificantem, quæ tu, Deus noster, es, et justitiam quæ justificatione facta est. Nam et nos sumus dicti justitia Dei Patris in te Filio ejus Domino nostro (*II Cor. v, 21*), testante Apostolo. Ergo quia prior omnium creata est quædam sapientia quæ creata est (*Eccli. i, 4*), mens rationalis et intellectualis, castæ civitatis tuæ, matris nostræ, quæ sursum est, et libera est (*Galat. iv, 26*) et æterna in cœlis (quibus cœlis, nisi qui te laudant cœli cœlorum? quia hoc est et cœlum cœli Domino [*Psal. cxiii, 16*]), etsi non invenimus tempus ante illam, quæ creaturam temporis antecedit, quia prior omnium creata est; ante illam tamen es tu Deus æternus, creator omnium, a quo facta sumpsit exordium, quamvis non temporis, quia nondum erat tempus, ipsius tamen conditionis suæ. Unde ita est abs te Deo nostro, ut aliud sit plane quam tu. Licet nec ante

illam, nec in illa inveniamus tempus (est enim idonea faciem tuam semper videre, nec usquam deflectitur ab ea; quo fit ut nulla mutatione varietur): inest tamen ei ipsa mutabilitas, qua tenebresceret et frigeret, nisi amore grandi cohærens tibi tanquam semper meridies¹ luceret et ferberet ex te. Denique tam casto amore cohæret tibi Deo vero et vere æterno, ut quamvis tibi non sit coæterna, in nullius tamen temporis varietates et vicissitudines a te se resolvat et defluat, sed in tui solius verissima contemplatione requiescat. Quoniam tu, Deus, diligenti te quantum præcipis, ostendis te, et sufficit ei. Unde non declinat a te, nec a se; sed semper in eodem statu manet, te indesinenter videndo, te indeficienter amando, verum lumen et castum amorem.

O beata ista sublimis creatura creaturarum maxima, (a) beata inhærendo semper beatitudini tuæ! Felix hæc et nimium felix te sempiterno inhabitatore atque illustratore suo. Nec invenio quid libentius appellandum existimem, cœlum cœli Domino, quam domum tuam contemplantem delectationem tuam, sine defectu² egrediendi in aliud; mentem puram, concordissime unam, stabilimentum pacis beatorum spirituum, in cœlestibus super ista cœlestia.

Unde intelligat anima cujus peregrinatio longinqua facta est, si jam sitit tibi, si jam factæ sunt ei lacrymæ suæ panis (*Psal. xli, 4*), si jam petit unam, et hanc requirit, ut inhabitet in domo tua per omnes dies vitæ suæ (*Psal. xxvi, 4*). (Et quæ vita ejus nisi tu? et qui dies tui, nisi æternitas tua, sicut anni tui qui non deficiant? [*Psal. ci, 28*])? hinc ergo intelligat anima quæ potest quam longe super omnia tempora sis æternus, quando domus tua, quæ peregrinata non est, quamvis tibi non sit coæterna, indesinenter tamen et indeficienter cohærendo tibi, nullam temporum patitur varietatem; teque semper perseverantissima castitate hauriens, mutabilitatem³ suam nunquam et nunquam exserit, et te sibi præsentem, ad quem toto affectu se tenet, non habens futurum quod exspectet, nec in præteritum trajiciens quod meminerit, per nullas vices variatur, et in nulla tempora extenditur.

CAPUT XX. Aspiratio ad domum Dei: et ut ipsa oret pro nobis. (b) O domus luminosa et speciosa, dilexi decorem tuum, et locum habitationis gloriæ Domini mei fabricatoris et possessoris tui. Tibi suspiret peregrinatio mea, nocte ac die tibi inhiet cor meum, tibi intendat mens mea, ad societatem beatitudinis tuæ pervenire desideret anima mea. Dico ei qui fecit te, ut possideat me in te, quia ipse fecit et me. Imo tu dic, tu roga ut dignum me faciat participatione gloriæ tuæ. Sanctam enim societatem tuam, et mirabilem pulchritudinem tuam non per meritum requiro, sed per sanguinem ejus quo redemptus sum, adipisci non despero: tantum adjuvent me merita tua, subvenient pravitali meæ sanctæ et piissimæ et purissimæ orationes tuæ, quæ inefficaces apud Deum nullatenus esse possunt. Erravi, fateor, sicut ovis perdita (*Psal. cxviii, 176*), et incolatus meus prolongatus est (*Psal. cxix, 5*): atque procul projectus sum a facie Domini Dei mei in hanc exsiliî cæcitatem. Ubi expulsus a paradisi gaudiis deploro quotidie mecum super misérias captivitatis meæ lugubre carmen ingentesque lamentationes, dum recordor tui, mater Jerusalem, dum statui pedes meos in atriis tuis, sancta et decora Sion, necdum in interiora tua conspiciere in propatulo valens: sed in humeris pastoris mei, structoris tui, spero me reportari tibi, ut tripudiem in te cum illo inenarrabili gaudio, quo lætantur illi qui tecum sunt coram ipso

¹ Sic August. et Ms. Melt. At editi, *super meridiem*.

² In editis irrepsit glossema, et absque affectu.

³ Alias, *immutabilitatem*. Et mox, *exierit ex te*.

(a) Augustin. lib. 12 Confess., cap. 11, nn. 12, 15.

(b) Ex eod. lib. 12, cap. 15, n. 21.

¹ Sic Mss. Forte, ut apud Aug., *quoniam sursum*.

(a) Augustin. lib. 12 Confess., cap. 16.

(b) Ibid. cap. 15, nn. 19-21.

Deo et Salvatore nostro, qui solvit inimicitias in carne sua, et pacificavit omnia quæ in cœlis sunt, et quæ in terra, sanguine suo. Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum (*Ephes. II, 14*): qui duos ex adverso venientes conjungens in se, beatitudinis tuæ permanentem felicitatem pari modo et eadem mensura se nobis daturam promisit, dicens, *Erunt æquales Angelis Dei in cœlis* (*Matth. XXI, 30*). O Jerusalem domus Dei æterna, post Christi dilectionem¹ tu esto lætitia et consolatio nostra: dulcis memoria tui beati nominis sit relevatio mœroris tædiorumque nostrorum.

CAPUT XXI. Vitæ hujus miseris et fastidium. Tædet enim me, Domine, valde vitæ hujus, et istius ærumnosæ peregrinationis. Vita hæc vita misera, vita caduca, vita incerta, vita laboriosa, vita immunda, vita domina malorum, regina superbiorum, plena miseriis et erroribus, quæ non est vita dicenda, sed mors, in qua momentis singulis morimur, per varios mutabilitatis defectus diversis generibus mortium. Numquid quod vivimus in hoc mundo, dicere possumus vitam? (a) quam humores tumidant, dolores extenuant, ardores exsiccant, aera morbidant, escæ inflant, jejunia macerant, joci dissolvunt, tristitiæ consumunt, sollicitudo coarctat, securitas hebetat, divitiæ inflant, paupertas dejicit, juvenus extollit, senectus incurvat, infirmitas frangit, mœror deprimit. Et his malis omnibus mors furibunda succedit, simulque cunctis gaudiis istius miseris vitæ ita finem imponit, ut cum esse desierint, non fuisse putentur. Mors ista vitalis, et vita mortalis, licet his aliisque sit respersa amaritudinibus, proh dolor, quamplurimos suis capit illecebris, et quantos suis falsis promissionibus decipit! Et cum ita per se sit falsa et amara, ut etiam suos cæcos amatores latere non valeat: tamen infinitam stultorum multitudinem aureo calice, quem in manu habet, potat et prorsus inebriat. Felices illi, et ipsi rari, qui familiaritatem ejus refugiunt, perfunctoria gaudia spernunt, societatem abjiciunt, ne cum pereunte deceptrice quandoque perire cogantur.

CAPUT XXII. Vitæ æternæ felicitas ejusque desiderium. O tu, vita quam præparavit Deus his qui diligunt eum, vita vitalis, vita beata, vita segura, vita tranquilla, vita pulchra, vita munda, vita casta, vita sancta, vita ignara mortis, nescia tristitiæ, vita sine labe, sine corruptione, sine dolore, sine anxietate, sine perturbatione, sine varietate et mutatione, vita totius elegantis et dignitatis plenissima, ubi non est adversarius et impugnans, ubi nulla peccati illecebra, (b) ubi est amor perfectus, et nullus timor, ubi est dies æternus, et unus omnium spiritus, ubi Deus facie ad faciem cernitur, et hoc vitæ cibo mens sine defectu satiatur! Libet mihi tuæ intendere claritati, delectat me bona tuâ ayido corde, quantum plus valeo tecum considerare. Tuo enim amore langueo, tuo vehementer desiderio flagro, tuæque dulci memoria admodum delector. Libet itaque, libet cordis in te oculos attollere, statum mentis erigere, affectum animi conformare. Libet sane de te loqui, de te audire, de te scribere, de te conferre, de tua beatitudine et gloria quotidie legere, et lecta sæpius sub corde revolvere: ut vel sic possim ab hujus mortalis et perituræ vitæ ardoribus, periculis et sudoribus sub tuæ vitalis auræ dulcere frigerium transire, et transiens in sinu tuo fessum caput dormiturus vel paululum reclinare. Hujus rei gratia Scripturarum sanctarum amœnâ prata ingrediôr, viridissimas sententiarum herbas exarando carpo, legendo comedo, frequentando ruminô, atque congregando tandem in alta memoriæ sede repono: ut tali modo tua dulcedine degustata, minus istius miseris vitæ amaritudines sentiam. O tu, vitâ felicissima, o regnum vere beatum (c), carens morte, vacans finé, cui nulla tempora

succedunt per ævum; ubi continuus sine nocte dies nescit habere tempus, ubi victor miles illis hymnicis Angelorum sociatus choris, cantat Deo sine cessatione canticum de canticis Sion,

Nobile perpetua caput amplectente corona.

Utinam concessa mihi peccatorum vènia, moxque hac carnis sarcina deposita, utinam, utinam in tua gaudia veram requiem habiturus intrarem, et in tuæ civitatis præclara atque spatiosa mœnia, coronam vitæ de manu Domini accepturus ingrederer: ut (a) illis sanctissimis choris interesset, ut cum beatissimis spiritibus gloriæ Conditoris assisterem, ut præsentem Christi vultum cernerem, ut illud summum et ineffabile et incircumscripsum lumen semper aspicerem, sicque nullo metu mortis affici, sed de incorruptionis perpetuæ munere lætari¹ possim sine fine!

CAPUT XXIII. Sanctorum hinc migrantium felicitas. Felix anima quæ terreno resoluta carcere, libera cœlum petit! Secura est et tranquilla, non timet hostem neque mortem; habet enim semper præsentem, cernitque indesinenter pulcherrimum Dominum cui servit, quem dilexit, et ad quem tandem læta et gloriosa pervenit. Hanc vero tantæ beatitudinis gloriam nulla dies minuet, nullus improbus poterit auferre. *Viderunt eam filis, et beatissimam prædicaverunt: reginæ et concubinæ laudaverunt eam* (*Cant. VI, 8*), dicentes, *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum suum* (*Id. VIII, 5*)? *Quæ est ista, quæ progreditur sicut aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata* (*Id. VI, 9*)? Quam læta exit, festina currit,² cum dilectum suum sibi dicentem attonitis auribus audit: *Surge, amica mea³, speciosa mea, et veni: jam enim hiemis transit, imber abiit et recessit, flores apparuerunt, tempus putationis advenit. Vox turturis audita est in terra nostra, ficus protulit grossos suos, florentes vineæ dederunt odorem. Surge, propera, amica mea, formosa mea, columba mea in foraminibus petrae, in caverna maceris, ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis. Vox enim tua dulcis, et facies tua decora* (*Id. II, 10-14*). Veni, electa mea, speciosa mea, columba mea, immaculata mea, sponsa mea: veni, et ponam in te thronum meum, quia concupivi speciem tuam: Veni ut læteris in conspectu meo cum Angelis meis, quorum societas tibi a me repromissa est. Veni post multa pericula et labores, intra in gaudium Domini tui, quod nemo tollet a te.

CAPUT XXIV. Sanctorum invocatio. (b) Felices sancti Dei omnes, qui jam pertransistis hujus mortalitatis pelagus, et pervenire meruistis ad portum perpetuæ quietis, securitatis et pacis: securi et tranquilli, semperque festivi atque gaudentes estis.

Obsecro vos per matrem charitatem, securi estis de vobis, solliciti estote de nobis: securi estis de vestra immarcescibili gloria, solliciti estote de nostra multiplici miseria. Per ipsum vos rogo, qui vos elegit, qui vos tales fecit, de cujus pulchritudine jam satiamini, de cujus immortalitate immortales facti estis; de cujus beatissima visione semper gaudetis, estote jugiter memores nostri; subvenite nobis miseris, qui adhuc in salo hujus vitæ circumstantibus agitamus procellis. Vos portæ pulcherrimæ, quæ in magnam surrexistis altitudinem, adjuvate nos vile pavimentum, longe inferius jacens. Date manum, et erigite jacentes super pedes: ut convalescentes de infirmitate, fortes efficiamur in bello. Intercedite atque orate constanter atque indesinenter pro nobis miseris multumque negligentibus peccatoribus, ut per vestras

¹ Hæc, post Christi dilectionem, desunt in Mss.

(a) Ex lib. de Speculo, cap. 50.

(b) Alcuinus, pag. 154, d.

(c) Ex lib. de Speculo, cap. 50.

¹ Ms. Mett., de incorruptione perpetuæ gloriæ lætari.

² Er. Lugd. Ven. et Lov., festinat, currit. M.

³ Er. Lugd. Ven. et Lov.: Surge, propera, amica mea. M.

(a) Ex Gregorii hom. 57 in Evangelium.

(b) Ex lib. de Speculo, cap. 29.

orationes vestro sancto consortio jungamur : quia aliter salvi esse non possumus. Sumus namque valde fragiles et nullius virtutis homunciones : animalia ventris et carnis mancipia, in quibus vix aliquod probitatis vestigium apparet. Et tamen sub Christi confessione positi, ligno crucis ferimur, navigantes per hoc mare magnum et spatiosum ubi sunt reptilia quorum non est numerus, ubi sunt animalia pusilla cum magnis (*Psal. cv, 25*), ubi est draco sævissimus, semper paratus ad devorandum, ubi sunt loca periculosa Scylla et Charibdis, et alia innumerabilia, in quibus naufragantur incauti, et in fide dubii. Orate Deum, orate piissimi, orate, omnia agmina sanctorum et universi cœtus beatorum, ut vestris precibus meritisque adjuti, (a) salva nave et integris mercibus pervenire mereamur ad portum perpetuæ quietis, continuæ pacis, et nunquam finiendæ securitatis.

CAPUT XXV. *Cœli ardens desiderium. Cœli gloria et gaudia.* Mater Jerusalem, civitas sancta Dei, charissima sponsa Christi, te amat cor meum, pulchritudinem tuam nimium desiderat mens mea. Quam decora, quam gloriosa, quam generosa tu es! Tota pulchra es, et macula non est in te. Exsulta et lætare, formosa principis filia, quia concupivit rex speciem tuam, et amavit decorem tuum speciosus forma præ filiis hominum. Sed qualis est dilectus tuus ex dilecto, o pulcherrima? Dilectus tuus¹ candidus et rubicundus, electus ex millibus (*Cant. v, 9, 10*). Sicut malus inter ligna sylvarum, sic dilectus tuus inter filios. Sub umbra illius quem desideravi, ecce lætus sedeo : et fructus ejus dulcis gutturi meo (*Id. ii, 3*). Dilectus tuus misit manum per foramen, et venter meus intremuit a tactu ejus (*Id. v, 4*). In lectulo meo per noctem quæsi dilectum tuum², quæsi, et inveni eum (*Id. iii, 1*) : teneo, nec dimittam eum, donec introducat me in domum tuam, et in cubiculum tuum³, gloriosa genitrix mea. Ibi enim dabis mihi dulcissima ubera tua (*Id. vii, 12*) abundantius et perfectius, et saturabis me satietate mirifica, ita ut nec esuriam, neque sitiam in æternum. Felix anima mea, semperque in sæcula felix, si intueri meruero gloriam tuam, beatitudinem tuam, pulchritudinem tuam, portas et muros tuos, plateas tuas, mansiones tuas multas, nobilissimos cives tuos, et fortissimum regem tuum Dominum nostrum in decore suo.

Muri namque tui ex lapidibus pretiosis, portæ tuæ ex margaritis optimis, plateæ tuæ ex auro purissimo, in quibus jucundum alleluia sine intermissione concinuntur. Mansiones tuæ multæ quadris lapidibus fundatæ, sapphyris constructæ, laterculis aureis cooperatæ; in quas nullus ingreditur immundus, nullus habitat inquinatus. Speciosa facta es et suavis in deliciis tuis, mater Jerusalem. Nihil in te tale, quale hic patimur, qualia in hac misera vita cernimus. Non sunt tenebræ in te, neque nox, aut quælibet diversitas temporum. Non lucet in te lux lucernæ, aut splendor lunæ, vel jubar stellarum; sed Deus de Deo, lux de luce, sol justitiæ semper illuminat te; Agnus candidus et immaculatus, lucidus et pulcherrimus, est lumen tuum⁴. Sol tuus, claritas tua et omne bonum tuum, hujus pulcherrimi Regis indeficiens contemplatio. Ipse Rex regum in medio tui, et pueri ejus in circuitu ejus (b). Ibi hymnidici Angelorum chori, ibi societas supernorum civium. Ibi dulcis solemnitas omnium ab hac tristi peregrinatione ad tua gaudia redeuntium. Ibi Prophetarum providus chorus, ibi iudex⁵ Apostolorum numerus, ibi innumerabilium

¹ Er. Lugd. Ven. Lov. hic et paulo post, *Dilectus meus*. M.

² Er. Lugd. Ven. Lov., *quæsi quem diligit anima mea*. M.

³ Er. Lugd. Ven. Lov., *in domum suam et in cubiculum suum*. M.

⁴ Er. Lugd. Ven. Lov. sic exhibent hunc locum : *Agnus candidus et immaculatus, lucidum et pulcherrimum est lumen tuum*. M.

⁵ Alias, *duodenus iudex*.

(a) Vid. lib. de Speculo caput 50.

(b) Ita lib. de Speculo, cap. 50, post Gregorium.

martyrum victor exercitus, ibi sanctorum Confessorum sacer conventus, ibi veri et perfecti monachi, ibi sanctæ mulieres, quæ voluptates sæculi et sexum infirmitatis vicerunt; ibi pueri et puellæ, quæ annos suos moribus transcenderunt. Ibi sunt omnes oves et agni, qui jam hujus voluptatis laqueos evaserunt. Exsultant omnes in propriis mansionibus. Dispar gloria singulorum, sed communis est lætitia omnium. Plena et perfecta ibi regnat charitas; quia Deus est omnia in omnibus (*I Cor. xv, 28*), quem sine fine vident, et semper videndo in ejus ardent amore. Amant et laudant, laudant et amant. Omne opus eorum, laus Dei, sine defectione, sine labore.

Felix ego, et vere in perpetuum felix, si post resolutionem hujus corpusculi audire meruero illa cantica cœlestis melodix, quæ cantantur ad laudem Regis æterni ab illis supernæ patriæ civibus, beatorumque spirituum agminibus. Fortunatus ego nimiumque beatus, si et ego ipse meruero cantare ea, et assistere regi meo, Deo meo, duci meo¹, et cernere eum in gloria sua, sicut ipse polliceri dignatus est dicens, *Pater, volo ut quos dedisti mihi, sint mecum; ut videant claritatem meam quam habui apud te ante constitutionem mundi* (*Joan. xvii, 24*); et alibi, *Qui mihi ministrat, me sequatur, et ubi sum ego, illic et minister meus erit* (*Id. xii, 26*); et iterum, *Qui diligit me, diligetur a Patre meo, et ego diligam eum, et manifestabo ei me ipsum* (*Id. xiv, 21*).

CAPUT XXVI. *Rhythmus de gloria paradisi.*

(a) Ad perennis vitæ fontem mens sitivit arida, claustra carnis præsto frangi clausa quærit anima, Gliscit, ambit, eluctatur exsul frui patria, Dum pressuris ac ærumnis se gemit obnoxiam, Quam amisit, cum deliquit, contemplatur gloriam Præsens malum auget boni perditæ memoriam.

Nam quis promat, summæ pacis quanta sit lætitia? Ubi vivis margaritis surgunt ædificia, Auro celsa micant tecta, radiant triclinia, Solis gemmis pretiosis hæc structura nequitur, Auro mundo, tanquam vitro urbis via sternitur. Abest limus, deest fimus, lues nulla cernitur.

Hiems horrens, æstas torrens illic nunquam sæviunt. Flos purpureus² rosarum ver agit perpetuum, Candent lilio, rubescit crocus, sudat balsamum, Virent prata, vernant sata, rivi mellis influunt, Pigmentorum spirat odor, liquor et aromatum, Pendent poma floridorum non lapsura nemorum.

Non alternat luna vices, sol, vel cursus siderum : Agnus est felix urbis lumen innociduum. Nox et tempus desunt ei, diem fert continuum : Nam et sancti quique, velut sol præclarus, rutilant, Post triumphum coronati mutuo conjubilant, Et prostrati pugnas hostis jam securi numerant.

Omni labe delæcati, carnis bella nesciunt. Caro facta spiritalis et mens unum sentiunt. Pace multa perfruentes, scandala non perferunt. Mutabilibus exuti, repetunt originem, Et præsentem veritatis contemplantur speciem : Hinc vitalem vivi fontis hauriunt dulcedinem.

Inde statum semper iidem existendi³ capiunt, Clari, vividi, jucundi, nullis patent casibus. Absunt morbi semper sanis, senectus juvenibus. Hinc perenne tenent esse; nam transire transiit. Inde virent, vigent, florent; corruptela corrui, Immortalitatis vigor mortis jus absorbit.

Qui scientem cuncta sciunt, quid nescire nequeunt⁴. Nam et pectoris arcana penetrant alterutrum, Unum volunt, unum nolunt, unitas est mentium. Licet cuique sit diversum pro labore meritum; Charitas hæc suum facit, quod amat in altero⁵. Proprium sic singulorum, commune fit omnium.

Ubi corpus, illuc jure congregantur aquilæ.

¹ Ms. Melt., *dulci*.

² In B., *perpetuus*. Correximus ex auctoritate Petri Damiani, cui hicce debetur hymnus. M.

³ Alias, *exeuntes*; et mox, *peccant casibus*.

⁴ Apud omnes editos, excepta GG. editione, versus ille in interrogationis puncto concluditur; corrupte. M.

⁵ Alias, *dum amat alterum*.

(a) Hic hymnus desideratur in Mss. Met. et Regio. Est Petri Damiani, tom. 4, pag. 226.

Quo cum Angelis et sanctæ recreentur animæ¹,
Uno pane vivunt cives utriusque patriæ.
Avidi, et semper pleni, quod habent, desiderant.
Non satietas fastidit, neque fames cruciat;
Inhiantes semper edunt, et edentes inhiant.

Novas semper harmonias, vox meloda concrepat.
Et in jubulum prolata mulcent aures organa,
Digna, per quem sunt victores, regi dant præconia.
Felix cœli quæ præsentem regem cernit anima,
Et sub sede spectat alta orbis volvi machinam;
Solem, lunam et globosa cum planetis sidera.

Christe, palma bellatorum, hoc in municipium
Introduc me, post solutum militare cingulum;
Fac consortem donativi beatorum civium;
Præbe vires inexhausto laboranti prælio:
Ut quietem post præcinctum debeas emerito,
Teque merear potiri sine fine præmio. Amen.

CAPUT XXVII. Laudes Dei cum beatis celebrare.
Beatorum gloria nobis incomprehensibilis. Animæ stupor et perspicacia. Avolare a rebus creatis in Deum. Lux increata. (a) Benedic, anima mea, Domino, et omnia quæ intra me sunt, nomini sancto ejus. Benedic, anima mea, Domino, et noli oblivisci omnes retributiones ejus. Benedicite Domino, omnia opera ejus; in omni loco dominationis ejus benedic, anima mea, Domino. Laudemus Dominum, quem laudant Angeli, adorant Dominationes, tremunt Potestates: cui Cherubim et Seraphim incessabili voce proclamant, Sanctus, sanctus, sanctus. Jungamus voces nostras vocibus sanctorum Angelorum, et communem Dominum laudemus pro modulo nostro. Illi enim laudant Dominum purissime et incessanter², quia semper inhærent contemplationi divinæ, non per speculum et in ænigmate, sed facie ad faciem.

Sed quis dicere vel cogitare sufficiat, (b) qualis sit in conspectu omnipotentis Domini illa beatorum spirituum cœlestiumque Virtutum innumerabilis multitudo, quæ sit in eis sine fine festivitas visionis Dei, quæ lætitia sine defectu, quis amoris ardor, non crucians, sed delectans, quod sit in eis desiderium visionis Dei cum satietate, et satietas cum desiderio, in quibus nec desiderium pœnam generat, nec satietas fastidium parit; quomodo inhærendo summæ beatitudini sint beati; quomodo conjuncti vero lumini facti sunt lux; quomodo semper aspicientes incommutabilem Trinitatem, mutati sunt in incommutabilitatem?

Sed quando illam angelicæ dignitatis celsitudinem comprehendere poterimus, qui nec ipsius animæ nostræ naturam investigare valemus? (a) Qualis est ista, quæ carnem vivificare potest; se autem in sanctis cogitationibus, ut volet, constringere non potest? Qualis est ista, tam fortis, tam infirma; tam parva, tam magna, quæ rimatur secreta³, et cœlestia contemplatur, atque humanis commodis multarum artium peritiam perspicaci ingenio adinvenisse probatur? Qualis ergo ista est, quæ tam multa de cæteris novit, et se qualiter facta sit, prorsus ignorat? Licet enim nonnulla ambigua a quibusdam super ejus origine proferantur, invenimus tamen eam esse quemdam intellectualem spiritum per Creatoris potentiam factum, immortaliter juxta modum suum viventem, mortale corpus quod sustinet vivificantem, mutabilitati subjectum, oblivioni deditum, quem timor sæpe afficit, lætitia extollit. O res mira omnique stupore dignissima! De Deo quidem creatore omnium, qui est incomprehensibilis et ineffabilis, excelsa et mirabilia nimis omni remota ambiguitate legimus, loquimur et scribimus: de angelis autem et animabus quidquid dicimus, non tam evidenter approbare possumus.

¹ In B., Quo cum Angelis et sanctis recreentur animæ. Er. Lugd. Ven. et Lov. seculi sumus. M.

² Ms. Mett., inculpabiliter. Regius, incessabiliter.

³ Editi, secreta Dei.

(a) Joannis Fiscam., pars 3.

(b) Ex Gregorii Magni homilia 8 in Ezechiel.

(c) Ex citato Gregorii loco. Vid. lib. de Spiritu et Anima, cap. 56.

Sed transeat ab his animus, et transcendat omne quod creatum est; currat et ascendat, volitet et pertranseat, et in eum qui creavit omnia, quantum potest, oculos fidei dirigat. Faciam gradus ascensionis in corde meo, et per ipsam animam meam, ascendam ad Deum meum¹, qui capiti meo desuper manet. Quidquid visibiliter cernitur, quidquid spiritualiter imaginatur, forti manu ab intuitu mentis procul removeatur: solus intellectus purus et simplex, incedens rapido volatu, ad ipsum perveniat Conditorum angelorum et animarum, et omnium rerum. Mens illa beata, quæ ima deserit, summa petit: quæ ponit in arduis sedem habitationis suæ, et de summis rupibus contemplatur solem justitiæ aquilinis obtutibus. Nihil enim tam pulchrum atque jucundum, quam ipsum solum mentis intuitu et cordis aviditate contemplari Deum, et miro modo invisibiliter cernere invisibilem; sicutque aliam, non istam gustare dulcedinem, et inspicere aliam, non istam lucem. Lux enim ista, quæ loco clauditur, tempore finitur, noctium interruptione variatur, et quam communem cum vermibus et pecoribus habemus, in comparatione illius summæ lucis non est lux dicenda, sed nox.

CAPUT XXVIII. Hic a nemine conspici valet, et quonam modo cernatur. Excitatio ad laudandum Deum. Quanquam autem illa summa et incommutabilis essentia, lux vera, lux indeficiens, lux Angelorum a nemine conspici valeat in hac vita, quod solum præmium sanctis reservatur in cœlesti gloria; illud tamen credere et intelligere, et sentire et desideranter inhiare, quodammodo illam cernere est atque tenere.

Sonet itaque vox super Angelos, et homo intenta mente contempletur Deum, verbis quibus potest suas illi dicat laudes. Justum namque est ut creatura laudet Creatorem; ipse enim nos fecit ad laudandum se, quamvis nostris non indigeat laudibus. Est autem virtus incomprehensibilis, nullius indigens, ipse sibi sufficiens. Magnus Dominus noster, et magna virtus ejus, et sapientiæ ejus non est numerus (*Psal. cxlvi, 5*): magnus Dominus, et laudabilis valde (*Psal. xcv, 4*). Hunc itaque mens diligat, lingua canat, manus scribat, atque in his sanctis studiis fidelis animus se totum exerceat. Hujus videlicet cœlestis theoriæ suavissimis dapibus vir desideriorum, et cœlestium contemplator assidue reficiatur: ut hoc cœlesti pabulo saginatus clamet clamore magno, clamet totis medullis cordis, clamet in jubilo, et ardentissimo mentis desiderio dicat:

CAPUT XXIX. Oratio explicans plurimas Dei perfectiones. (a) Summe, omnipotentissime, misericordissime et justissime, secretissime et præsentissime, pulcherrime et fortissime, stabilis es et incomprehensibilis, invisibilis, videns omnia, (b) immutabilis, mutans omnia, immortalis, illocalis, interminus, incircumscribitus, nusquam finitus, inæstimabilis, ineffabilis, inscrutabilis, immotus, tangens omnia, investigabilis, indicibilis, metuentus atque terribilis, honorandus atque horrendus, venerandus atque reverendus, nunquam novus, nunquam vetus, innovans omnia, et in vetustatem perducens superbos et nesciunt, semper agens, semper quietus, colligens et non egens, omnia portans sine onere, omnia implens sine inclusione, omnia creans et protegens, nutriens et perficiens, quærens cum nihil desit tibi. Aëtas nec æstivas, zelas et securus es, pœnitet te et non doles, irasceris et tranquillus es, opera mutas, sed non mutas consilium. Recipis quod invenis, et nunquam amisisti; nunquam inops, et gaudes lucris; nunquam avarus, et usuras exigis; supererogatur tibi ut debeas, et quis habet quidquam non tuum? Reddis debita nulli-debens, donas debita nihil perdens. Qui solus

¹ Sic Mss. At editi, per ipsos ascendam ad animam meam, et per ipsam mentem meam ascendam ad Dominum meum.

(a) Ex libro de speculo, capp. 3, 5-9.

(b) Id., cap. 4.

vivificas omnia; qui creasti omnia, qui ubique es, et ubique totus, qui sentiri potes, videri non potes; qui nusquam dees, et tamen ab iniquorum cogitationibus longe es; qui nec ibi dees, ubi longe es: quia ubi non es per gratiam, ades per vindictam. Qui omnia tangis, nec tamen omnia æqualiter tangis. Quædam enim tangis ut sint, nec tamen ut vivant et sentiant: quædam vero tangis ut sint et vivant, nec tamen ut sentiant et discernant: quædam vero tangis ut sint, vivant, sentiant, non tamen ut discernant: quædam vero tangis ut sint, vivant, sentiant et discernant. Et cum tibi metipsi nunquam dissimilis sis, dissimiliter tamen tangis dissimilia. Qui ubique præsens es, et inveniri vix potes; quem stantem sequimur, et apprehendere non valeamus; qui tenes omnia, imple omnia, circumplecteris omnia, superexcedis omnia, sustines omnia. Neque enim ex alia parte sustines, atque ex alia parte superexcedis¹, neque ex alia parte imple, atque ex alia circumplecteris: sed circumplectendo imple, et implendo circumplecteris; sustinendo superexcedis, et superexcedendo sustines. Qui doces corda fidelium sine strepitu verborum. Qui attingis a fine usque ad finem fortiter, et disponis omnia suaviter (*Sap. viii, 1*). Qui locis non distenderis, nec temporibus variaris. Neque habes accessus et recessus, sed habitas lucem inaccessibilem, quam nullus hominum vidit, sed nec videre potest (*I Tim. vi, 16*). In te manens quietus, ubique circuis totum². Non enim scindi vel dividi poteris, quia vere unus es: nec in partes efficeris, quia totus totum tenes, totum imple, totum illustras et possides. Hujus videlicet mysterii immensam profunditatem mens humana concipere non potest, nec oratoria lingua enarrare, neque diffusi sermonis³ bibliothecarum volumina queunt explicare. Si totum mundum libri repleant, tua scientia inenarrabilis non potest enarrari. Quoniam vere indicibilis es, nullo modo scribi poteris, neque concludi, qui es fons lucis divinæ, et sol claritatis æternæ. Magnus enim es sine quantitate, et ideo immensus; bonus es sine qualitate, et ideo vere et summe bonus; et nemo bonus nisi tu solus, cujus voluntas opus est, cui velle posse est; qui omnia quæ ex nihilo creasti, sola voluntate fecisti; qui omnem creaturam tuam absque indigentia aliqua possides, et sine labore gubernas, et absque tædio regis, et nihil est quod perturbet ordinem imperii tui, vel in summis, vel in imis; qui in omnibus locis sine loco haberis, et omnia contines sine ambitu, et ubique præsens es sine situ et motu; qui nec mali auctor es, quodque facere non potes, qui nihil non potes. Neque unquam te quidquam fecisse poenituit, nec ullius commotionis animi tempestate turbaris, nec totius terræ particula regnum tuum est⁴. Nulla flagitia vel scelera probas aut imperas. Nunquam mentiris, quia æterna veritas es. Cujus unius bonitate facti sumus, et justitia pœnas luimus, et clementia liberamur. Nam nihil cœleste, nihil igneum, nihil terrenum, nihilque quod corporis sensus attingit, pro te colendum es. Qui vere es quod es, et non mutaris. Cui maxime ac specialiter convenit illud quod Græci dicunt εἶ, Latini Est: quia semper idem ipse es, et anni tui non deficient (*Psal. ci, 28*).

(a) Hæc et alia multa docuit me sancta mater Ecclesia, cujus factus sum membrum per gratiam tuam. Docuit sane te solum et vivum et verum Deum non esse corporeum vel passibilem aut palpabilem: nihilque de substantia tua vel natura ullo modo esse violabile aut commutabile, aut compositum vel fictum⁵. Et ideo certum est corporeis oculis te non posse sen-

tiri: sed nec ab ullo mortalium in propria essentia aliquando potuisse videri. Hinc etenim patenter datur intelligi; quod unde Angeli te intuentur, inde et nos post hanc vitam videbimus. Sed nec ipsi perfecte videre possunt sicuti es: nulli denique alii tota, nisi tibi soli, nota es omnipotens Trinitas.

CAPUT XXX. *Dei proprietatum prosecutio. De personarum unitate et pluralitate in Deo.* (a) Tu vero, unitas deitatis, personarum pluralitate multiplex, numerabiliter es innumerabilis; ac idcirco mensurabiliter inmensurabilis, et ponderabiliter imponderabilis. Non enim summæ bonitatis, quæ tu ipse es, profiteamur originem, ex qua omnia, per quam omnia, in qua omnia: sed ejus participatione dicimus bona omnia. Nam tuâ divina substantia semper caruit ac caret materia, licet non careat forma, forma scilicet informata, forma formarum, forma formosissima; quam dum imprimis quasi sigillum rebus singulis, eas sine tui augmenti aut tui detrimenti mutabilitate procul dubio a te facis differri. Quidquid autem in natura creaturarum est, creatura tua est, o una Trinitas et trina unitas Deus: cujus omnipotentia omnia possidet, regit et implet quæ creavit. Nec ideo te implere omnia dicimus, ut te contineant, sed ut ipsa potius a te contineantur. Nec particulatim imple omnia, nec ullatenus ita putandum est, ut unaquæque creatura pro magnitudine portionis suæ capiat te, id est, maximam majus, et minimam minus, cum sis potius ipse in omnibus, sive omnia in te. Cujus omnipotentia concludit universa, nec evadendi potentiam tuam quis aditum invenire poterit. Qui enim te non habet placatum, nequaquam evadet iratum, sicut scriptum est: *Neque ab Oriente, neque ab Occidente, neque a desertis montibus, quoniam Deus judex est* (*Psal. lxxiv, 7, 8*); et alibi, *Quo ibo a spiritu tuo, et quo a facie tua fugiam* (*Psal. cxxxviii, 7*)? Immensitas divinæ magnitudinis tuæ ista est, ut intelligamus te intra omnia, sed non inclusum; extra omnia, sed non exclusum. (b) Et ideo interior es, ut omnia contineas; et ideo exterior es, ut incircumscriptæ magnitudinis tuæ immensitate omnia concludas. Per id ergo quod exterior es, ostenderis esse creator; per id vero quod interior es¹, gubernare omnia demonstraris. Ac ne ea quæ creata sunt sine te essent, tu intra omnia es: verum ne sine te essent, tu exterior es: ut omnia concludantur a te, non locali magnitudine, sed potentiali præsentia, qui ubique præsens es, et omnia tibi præsentia: quamvis quidam hoc intelligant, quidam vero non intelligant.

Inseparabilis ergo naturæ tuæ unitas separabiles non potest habere personas: quia sicut trinitas es in unitate, et unitas in trinitate, sic separationem non potes habere personarum. Nominantur quidem illæ personæ aliquando singulæ: sed ita te voluisti, Deus Trinitas, inseparabilem ostendere in personis, ut nullum ibi nomen sit in qualibet persona, quod ad aliam secundum relationis regulam non referatur: sicut Pater ad Filium, et Filius ad Patrem, vel Spiritus sanctus ad Patrem et Filium verissime refertur. Ea vero nomina, quæ substantiam, vel potentiam², vel essentiam tuam significant, vel quidquid proprie dicitur Deus, omnibus personis æqualiter conveniant: ut Deus, magnus, omnipotens, æternus, et omnia quæ naturaliter de te Deo dicuntur. Non est ergo aliquod naturæ nomen, quod sic tibi Deo, Patri convenire valeat, ut aut Filio tuo aut Spiritui sancto convenire nequeat. Dicimus te Patrem naturaliter esse Deum, sed naturaliter est Filius Deus, naturaliter est et Spiritus sanctus Deus: non tamen tres dii, sed unus naturaliter Deus, Pater et Filius et Spiritus san-

¹ Editi, *superaris*.

² Er. Lugd. Ven. Lov. adjiciunt, *ubique prorsus totus*. M.

³ Sic Ms. Mett. et lib. de Speculo, *Alias, sermones nec, etc.*

⁴ Sic Mss. et liber de Speculo. At editi, *pericula damnorum tuum est*.

⁵ Editi, *factum*.

(a) Ex lib. de speculo, capp. 23, 24.

¹ Ita Mss. et lib. de Speculo. At editi: *Per id ergo quod interior es, ostenderis esse creator; per id vero quod exterior es, etc.*

² Editi addunt, *vel personam*.

(a) Ex lib. de speculo, cap. 20-22.

(b) Ex eodem lib., cap. 23.

ctus. Idcirco inseparabilis es, sancta Trinitas Deus, in personis sensu intelligenda, quamvis voce separabilia habeas nomina, quia pluralem numerum in naturæ nominibus nullatenus recipis; in hoc enim ostenditur personas non posse dividi in sancta Trinitate, quæ unus verus Deus est, quia cujuslibet personæ nomen semper ad alteram respicit personam. Si Patrem dico, Filium ostendo: si Filium nomino, Patrem prædico: si Spiritum sanctum appello, alicujus esse spiritum necesse est intelligi, id est, Patris et Filii. Hæc est enim fides vera veniens de sana doctrina: hæc certe est fides catholica et orthodoxa, quam me docuit, in sinu matris Ecclesiæ, Deus, gratia tua.

CAPUT XXXI. Invocatio ad sanctam Trinitatem.
(a) Invocat itaque te, Domine, fides mea, quam dedisti mihi propter bonitatem tuam ad salvationem meam. Fidelis autem anima ex fide vivit, tenet in spe quod videbit in re. Invocat te, Deus meus, casta conscientia, et suavis amor fidei meæ, quam discussis tenebris ad veritatis intelligentiam perduxisti, et quam tulta sæculi amaritudine¹, atque adhibita tuæ dulcedinis charitate, jucundam mihi et mellifluam reddidisti. Invocat te, Trinitas beata, vox clara, et sincerus amor fidei meæ; quam ab ispis mihi enutrens cunabulis illuminasti semper per illustrationem gratiæ tuæ, et quam adaugens confirmasti in me per documenta matris Ecclesiæ. Te invoco, o beata et benedicta et gloriosa una Trinitas (b), Pater et Filius et Spiritus sanctus, Deus, Dominus, Paraclætus; charitas, gratia, communicatio; genitor, genitus, regenerans; verum lumen, verum lumen ex lumine, vera illuminatio; fons, flumen, irrigatio; ab uno omnia, per unum omnia, in uno omnia; a quo omnia, per quem omnia, in quo omnia; vivens vita, vita a vivente, vivificator viventium; unus a se, unus ab uno, unus ab ambobus; $\delta\upsilon$ a se, $\delta\upsilon$ ab altero, $\delta\upsilon$ ab utroque; verax Pater, veritas Filius, veritas Spiritus sanctus. Una ergo Pater, $\Lambda\delta\gamma\omicron\varsigma$, Paraclætus essentia, una virtus, una bonitas.

CAPUT XXXII. Dei cum laude invocatio. Quod Deum laudare decet. (c) Deus summa et vera beatitudo, a quo, per quem, et in quo beata sunt omnia quæcumque beata sunt. Deus vera et summa vita, a quo, per quem, et in quo vivunt omnia quæcumque vere et beate vivunt; Deus bonum et pulchrum, a quo, per quem, et in quo bona et pulchra sunt omnia, quæcumque bona et pulchra sunt; Deus cujus nos fides excitat, spes erigit, charitas jungit; Deus qui peti te jubes, et inveniri facis, et pulsantibus aperis; Deus a quo averti cadere est, ad quem converti consurgere est, in quo manere consistere est; Deus quem nemo amittit nisi deceptus, nemo querit nisi admonitus, nemo invenit nisi purgatus; Deus quem nosse vivere est, cui servire regnare est, quem laudare salus et gaudium animæ est: te labiis et corde omnique qua valeo virtute laudo, benedico atque adoro, tuæque clementiæ et bonitati pro universis beneficiis tuis gratias refero, et hymnum gloriæ tuæ cano, Sanctus, sanctus, sanctus. Te invoco, o beata Trinitas, ut venias in me, et templum me facias dignum gloriæ tuæ. (d) Rogo Patrem per Filium, rogo Filium per Patrem, rogo Spiritum sanctum per Patrem et Filium, ut et omnia vitia elongentur a me, et omnes sanctæ virtutes plantentur in me. Deus immense, a quo omnia, per quem omnia, in quo omnia facta sunt, visibilia et invisibilia; (e) qui opera

tua extra circumdas, et intra repleas, supra legis, et infra fers; custodi me opus manuum tuarum in te sperantem, in tua solummodo misericordia confidentem custodi me, quæso, hic et ubique, nunc et semper, intus et foris, ante et retro, supra et infra, et circumcirca, ita ut nullus in me pateat locus insidiis inimicorum. Tu es Deus omnipotens, custos et protector omnium in te sperantium, sine quo nemo est tutus, nemo de periculis liberatus. Tu es Deus, et non est alius præter te, neque in cælo sursum, neque in terra deorsum, qui facis magna et mirabilia et inscrutabilia, quorum non est numerus.

CAPUT XXXIII. Laudandi cupidus, petit unde digne laudet. In Deum avolat. Angeli quam præstent nobis in Deo laudando. Precatio ardens in jugem Dei laudem. Te decet laus, te decet hymnus, tibi omnes Angeli, tibi cæli et universæ potestates hymnos dicunt, et laudes indesinenter concinunt, utpote creatori creaturæ, Domino servi, regi milites: te sanctam et individuum Trinitatem omnis creatura magnificat, omnis spiritus laudat. Tibi sancti et humiles corde, tibi spiritus et animæ justorum, tibi omnes superni cives et cuncti beatorum spirituum ordines, gloriam et honorem suppliciter adorantes concinunt sine fine. Laudant te, Domine, illi superni cives magnifice et mirabiliter: (a) laudet¹ te homo, magna portio creaturæ tuæ.

Sed et ego peccator homuncio, desiderio magno laudare te cupio, amare te opto amore præcipuo. Deus meus, vitæ mea, fortitudo et laudatio mea, dignare me laudare te. Dâ mihi lumen in corde, verbum in ore: ut cor meum meditetur gloriam tuam, et lingua mea tota die canet laudes tuas. Sed quia non est pulchra laus in ore peccatoris (*Eccli.* xv, 9), et quia vir pollutus labiis ego sum (*Isai.* vi, 5); munda, obsecro, os meum ab omni inquinamento. Sanctifica me, sanctificator omnipotens, interius et exterius, et fac me dignum laudibus tuis. Suscipe benigne et acceptabiliter de manu cordis, de mentis amore suscipe sacrificium labiorum meorum, fiat acceptabile in conspectu tuo, et ascendat ad te in odorem suavitatis. Memoria tua sancta, et dulcedo tua beatissima possideat totam animam meam, atque in invisibilium amorem rapiat eam. Transeat de visibilibus ad invisibilia, de terrenis ad cœlestia, de temporalibus ad æterna: pertranseat, et videat visionem mirabilem.

(b) O æterna veritas, et vera charitas, et chara æternitas, tu es Deus meus: tibi suspiro nocte ac die, tibi inphio, tibi intendo, ad te pervenire desidero. Qui novit te, novit veritatem, novit æternitatem. Tu veritas, super omnia præsidens: quem videbimus siculi es (*I Joan.* iii, 2), cum pertransierit hæc vitæ cæca et mortalis, in qua dicitur nobis, Ubi est Deus tuus? Et ego dico, Deus meus ubi es? Respiro in te paululum, cum effundo super me animam meam in voce exultationis et confessionis soni festivitatem celebrantis: et adhuc tristis est, quia relabatur et fit abyssus, vel quia potius sentit se adhuc esse abyssum. Dicit ei fides mea, quam accendisti in nocte ante pedes meos, Quare tristis es, anima mea, et quare conturbas me? Spera in Domino, lucerna pedibus meis verbum ejus: spera, et persevera, donec transeat nox mater iniquorum, donec transeat ira Domini, cujus fuimus aliquando filii; fuimus enim aliquando tenebræ: donec transeant istæ penitus², quarum residua adhuc trahimus in corpore propter peccatum mortuo, donec aspiret dies, et removeantur³ umbræ; spera in Domino. Mane astabo, et contemplantur, semperque consistebor ei. Mane astabo, et videbo (*Psal.* v, 5) salutare vultus mei, Deum meum,

¹ Sic codex Met'ensis et liber de Speculo, ubi vox, tulta a tollô, pro, ablata. — Er. Lugd. Ven. Lov., et quam a stulta sæculi amaritudine eruiisti, atque, etc. M.

(a) Ex lib. de Speculo, cap. 1.

(b) Ex lib. citato, cap. 30, post Alcuin. in Invocatione S. Trinitatis.

(c) Ita et lib. de Speculo, cap. 32, post Augustin. lib. 1 Soliloquiorum, cap. 1.

(d) Sic lib. de Speculo, cap. 1.

(e) Ex Confess. Alcuini, parte 3, n. 16.

¹ Sic Ms. Mett. At editi, laudat.

² Ms. Mett. addit: Ecce ubi es, ecce ubi es, ecce ubi es.

³ Sic Ms. Mettensis. Alias, pertranseat iste impetus aquarum.

⁴ Alias, inclinentur.

(a) Vid. Augustin. lib. 1 Confess., cap. 1.

(b) Aug. lib. 7 Confess., cap. 10; lib. 13, capp. 14, 15.

qui vivificabit mortalia corpora nostra propter spiritum qui habitat in nobis (*Rom. viii, 11*): ut jam simus lux, dum adhuc spe salvi facti sumus, et filii lucis, et filii diei, non noctis neque tenebrarum (*I Thess. v, 5*). Fuimus enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in te, Deus noster (*Ephes. v, 8*): et tamen adhuc per fidem, necdum per speciem. Spes quæ videtur, non est spes (*Rom. viii, 24*).

Laudent te, Domine, illi populi Angelorum tuorum immortales, et glorificent nomen tuum supercælestes Virtutes, quæ non habent opus legere hanc scripturam nostram, et cognoscere te sanctam et individuum Trinitatem. Vident enim faciem tuam semper, et ibi legunt sine syllabis temporum quid velit æterna voluntas tua. Legunt, eligunt, et diligunt. Semper legunt, et nunquam præterit quod legunt. Eligendo et diligendo legunt ipsam incommutabilitatem consilii tui. Non clauditur codex eorum, nec plicabitur liber eorum; quia tu ipse illis hoc es, et eris in æternum. O beatæ nimium illæ cælorum Virtutes, quæ laudare te possunt sancte et purissime cum nimia dulcedine et ineffabili exultatione! Inde laudant, unde gaudent, quia semper vident unde gaudere valeant et laudare. Nos vero mole carnis pressi, et procul a vultu tuo in hac peregrinatione positi, atque per mundanas varietates distenti, digne laudare nequimus: per fidem enim ambulamus, necdum per speciem¹: illi vero angelici spiritus per speciem, non per fidem. Hæc enim causa² facit, ut multo aliter laudemus quam illi. Sed licet diversis modis laudes dicamus; tu tamen unus es Deus creator omnium, cui sacrificium laudis in cælo et in terra offertur. Perventuri tamen sumus misericordia tua ad eorum consortium, cum quibus te semper videbimus, et sine fine laudabimus.

Tribue, Domine, ut donec in hoc fragili corpore positus sum, laudet te cor meum, laudet te lingua mea: et omnia ossa mea dicant, Domine, quis similis tui? Tu es Deus omnipotens, quem trinum in personis, et unum in substantia deitatis colimus et adoramus, Patrem ingenitum, Filium de Patre unigenitum, de utroque procedentem et in utroque permanentem Spiritum sanctum, sanctam et individuum Trinitatem, unum Deum omnipotentem: (a) qui, cum non essemus, potenter fecisti nos; et cum perditis fuisset culpa nostra, pietate et bonitate tua mirabiliter recuperasti nos. Ne sinas nos esse, obsecro, ingratos tantis beneficiis, et indignos tam multis miserationibus. Te deprecor; supplico et rogo, auge fidem, auge spem, auge charitatem. Fac nos per gratiam tuam semper et in fide stabiles, et in opere efficaces; ut per fidem rectam et condigna fidei opera ad vitam te miserante perveniamus æternam: ut ibi videntes gloriam tuam sicuti est, adoremus majestatem tuam, et dicamus pariter quos dignos feceris videre immensam pulchritudinem tuam, (b) Gloria Patri qui fecit nos, gloria Filio qui redemit nos, gloria Spiritui sancto qui sanctificavit nos, gloria summæ et individue Trinitati, cujus opera inseparabilia sunt, cujus imperium sine fine manet. Te decet laus, te decet hymnus, tibi debetur omnis gloria. Tibi benedictio et claritas, tibi gratiarum actio, tibi honor, virtus et fortitudo Deo nostro in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT XXXIV. *Humilis confessio peccatoris et indigni laudatoris.* (c) Ignosce, Domine, ignosce pie, ignosce et miserere: parce ignorantie meæ, et multæ imperfectioni meæ. Noli me tanquam temerarium reprobare, quod audeo servus, utinam vel bonus, et non etiam inutilis et malus, et ideo malus et valde malus, quia te omnipotentem Deum nostrum, terribilem et nimis metuendum sine cordis contritione, et lacrymarum fonte, sine debita reverentia et tremore laudo,

¹ Editi, *laudamus tamen per fidem non per speciem.*

² Editi, *hoc enim caro.*

(a) Ex Alcuini Conf., p. 4, n. 11-15.

(b) Sic Apud Anselm. Or. 1.

(c) Caput istud abest a Ms. Reg., nec est in hoc ordine in cod. Mett.; est vero Anselmi Oratio 5.

benedico, atque adoro. Si enim Angeli te adorantes et laudantes, mira exultatione repleti tremunt; ego peccator, dum tibi assisto, laudes dico, sacrificium offero, cur non corde paveo, vultu palleo, labiis tremo, toto corpore inhorresco, sicque obortis lacrymis coram te indesinenter lugeo? Volo, sed non valeo: et quia nequeo quod desidero, mecum vehementer admiror, dum te nimis terribilem oculis fidei cerno, Sed quis hoc sine ope gratiæ tuæ? Universa enim salus nostra, magna misericordia tua. Miserum me! quomodo sic insensata facta est anima mea, ut non terreatur terrore nimio, dum stat ante Deum, et suas illi laudes decantat? Miserum me! quomodo sic induruit cor meum, ut oculi mei indesinenter non producant flumina lacrymarum, dum servus sermocinatur coram Domino suo, homo cum Deo, creatura cum creatore, qui factus est ex limo (*Gen. ii, 7*) cum eo qui omnia fecit ex nihilo? Ecce, Domine, pono me ante te, et quid in secretis de me sentio, paternis¹ auribus non taceo. Tu dives in misericordia, et largus in præmiis, da mihi de bonis tuis, ut ex eis serviam tibi: non enim aliunde possumus tibi servire neque placere, nisi de tuo munere. Confige, quæso, timore tuo carnes meas: lætetur cor meum, ut timeat nomen tuum. Utinam sic te timeret peccatrix anima mea, quomodo ille vir sanctus, qui dixit: *Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum* (*Job xxxi, 25*). Dator omnium honorum Deus, da mihi inter laudes tuas fontem lacrymarum simul cum cordis puritate et mentis jubilatione: ut perfecte te diligens, et digne te laudans, ipso cordis palato sentiam, gustem, et sapiam quam dulcis es, Domine, sicut scriptum est, *Gustate et videte quoniam suavis est Dominus, beatus vir qui sperat in eo* (*Psal. xxxiii, 9*). *Beatus populus qui scit jubilationem* (*Psal. lxxxviii, 16*). *Beatus vir cujus est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrymarum, in loco quem posuit* (*Psal. lxxxiii, 6, 7*). *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt* (*Matth. v, 8*). *Beati qui habitant in domo tua, Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te* (*Psal. lxxxiii, 5*).

CAPUT XXXV. *Preces amore Jesu ferventes. Amorum daorum indoles* (a). Jesu nostra redemptio, amor et desiderium, Deus de Deo, adesto mihi famulo tuo. Te invoco ad te clamo clamore magno in toto corde meo. Te invoco, in animam meam; intra in eam, et coapta eam tibi, ut possideas eam sine macula et sine ruga. Mundissimo namque Domino munda debetur habitatio. Sanctifica ergo me vas tuum quod fecisti, de malitia evacua, imple de gratia, et plenum conserva: ita ut dignissimum habitationis tuæ efficiar templum hic et in perpetuum. Dulcissime, benignissime, amantissime, charissime, pretiosissime, desiderantissime, amabilissime², pulcherrime: tu melle dulcior, lacte et nive candidior, nectare suavior, gemmis et auro pretiosior, cunctisque terrarum divitiis et honoribus mihi charior. Quid dico, Deus meus, una spes mea, prægrandis misericordia mea? Quid dico, dulcedo mea non fallax, dulcedo felix et segura? Quid dico dum talia dico? Dico quod valeo, sed non dico quod debeo (b). Utinam possem talia, qualia illi hymnidici Angelorum chori! O quam libenter me in tuis laudibus totum effunderem! O quam devotissime illa cælestis melodiæ cantica ad laudem et gloriam nominis tui in medio Ecclesiæ infatigabilis perorarem! Sed quia talia non possum, numquid tacebo? Væ tacentibus de te qui ora mutorum resolvit, et linguas infantium facis disertas! Væ tacentibus de te, quoniam ipsi loquaces muti sunt, cum tuas dicunt laudes!

Quis digne te laudare potest, ineffabilis virtus et sapientia Patris? Et quoniam nulla invenio verba, quibus te sufficienter valeam explicare, cunctipotens

¹ Ms. Mett., *fraternis.*

² Ms. Mett. hic et infra, *amabilissime.*

(a) Joan. Fiscann., pars 4, et apud Anselm. Or. 17.

(b) Ex lib. de speculo, cap. 55.

et omniscium Verbum; dicam interim quod valeo, donec jubeas me venire ad te, ubi possim dicere quod te decet, et me oportet. Et ideo suppliciter rogo, ne respicias tantum ad id quod modo dico, quantum ad id quod dicere opto. Cupio enim desiderio magno de te eloqui quod oportet et decet: quia te decet laus, et hymnus, tibi que debetur omnis honor. Scis ergo, occultorum cognitor Deus, quod non solum terra et omnibus quæ in ea sunt tu mihi charior es; sed etiam ipso cælo et omnibus quæ in eo sunt tu mihi acceptior, tu mihi amabilior es: diligo enim te supra cælum et terram, et cætera omnia quæ in eis sunt, imo nisi amore nominis tui quæ transitoria sunt procul dubio amanda non sunt. Amo te, Deus meus, amore magno, magisque te amare cupio. Da mihi ut amem te semper quantum volo, quantum debeo: ut tu solus sis tota intentio et omnis meditatio mea; te mediter per dies sine cessatione, te sentiam per soporem in nocte, te alloquatur spiritus meus, tecum confabuletur mens mea, lumine sanctæ visionis tuæ illustretur cor meum: ut te rectore, te duce ambulem de virtute in virtutem, tandemque videam te Deum deorum in Sion (Psal. LXXXIII, 8), nunc quidem per speculum et in ænigmate, tunc autem facie ad faciem, ubi cognoscam te sicut et cognitus sum (I Cor. XIII, 12). Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt (Matth. V, 8). Beati qui habitant in domo tua, Domine; in sæcula sæculorum laudabunt te (Psal. LXXXIII, 5).

Rogo itaque te, Domine, per omnes miserationes tuas, quibus de morte æterna liberati sumus (a), mollifica cor meum durum et lapideum, saxum et ferreum, tua sacratissima et potenti unctione: et fac me per ignem compunctionis coram te omni hora hostiam vivam fieri. Fac me in tuo conspectu cor contritum et humiliatum semper habere, cum lacrymarum abundantia (b). Fac me ex tuo desiderio huic mundo funditus exstingui, et transeuntium rerum oblivisci præ magnitudine timoris et amoris tui; usque adeo ut (c) de temporalibus nec lugeam, nec gaudeam; nec metuam aliquid temporale, nec diligam; nec blandis corrumpar, nec adversis concutiar. Et quia tua plena valida est ut mors dilectio, absorbeat, quæso, mentem meam ab omnibus quæ sub cælo sunt, ignita et melliflua vis amoris tui: ut tibi soli inhæream, solaque tuæ suavitalis memoria pascar. Descendat, Domine, descendat, precor, descendat in cor meum odor tuus suavissimus: ingrediatur amor tuus mellifluus. Veniat mihi tui saporis mira et ineffabilis fragrantia, quæ sempiternas in me suscitet concupiscentias, et ex corde meo producat venas salientis aquæ in vitam æternam. Immensus es, Domine; et sine mensura debes amari et laudari ab his quos tuo pretioso sanguine redemisti, amator hominum benignissime.

Clementissime Domine, et æquissime iudex, cui omne iudicium dedit Pater (Joan. V, 22), sapientissimo æquitatis tuæ decernis imperio hoc rectum et iustum esse, ut filii hujus sæculi, noctis scilicet et tenebrarum, præstantiori desiderio, virtute atque studio diligant et quærant perituras divitias et fugitivos honores, quam nos servi tui diligamus te, Deus noster, per quem facti et redempti sumus. Si enim homo hominem tanta diligit dilectione, ut alter alterum vix patiatur abesse; si sponsa sponso tanto mentis conglutinatur ardore, ut præ magnitudine amoris nulla perfrui valeat requie, chari sui absentiam non sine magno mœrore ferens: qua ergo dilectione, quo studio, quo fervore anima quam desponsasti tibi in iustitia et fide, in misericordia et miserationibus, debet diligere te Deum verum et pulcherrimum sponsum,

qui nos sic amasti et salvasti, qui pro nobis tanta et talia fecisti?

Quanquam autem hæc infima habeant suas delectationes, suosque amores; non tamen tali modo delectant, sicut tu, Deus noster. In te enim delectatur justus, quia amor tuus suavis est et quietus; nam pectora quæ possidet, dulcedine et suavitate et tranquillitate replet. E contra amor sæculi et carnis anxius est et perturbatus, animas certe quas ingreditur, quietas esse non patitur; semper enim suspicionibus et perturbationibus variisque timoribus sollicitat eas. Tu itaque es delectatio rectorum, et merito; quies enim valida est apud te et imperturbabilis vita. Qui intrat in te, bone Domine, intrat in gaudium Domini sui: et non timebit amplius, sed habebit se optime in optimo², dicens: *Hæc requies mea in sæculum sæculi; hic habitabo, quoniam elegi eam* (Psal. CXXXI, 14): et illud, *Dominus regit me, et nihil mihi deerit; in loco pascuæ ibi me collocavit* (Psal. XXII, 1, 2).

Dulcis Christe, bone Jesu, reple, quæso, semper cor meum tua inexstinguibili dilectione, tua continua recordatione: adeo ut sicut flamma urens totus ardeam in tui amoris dulcedine, quem et aquæ multæ in me nunquam possint exstinguere. Fac me, dulcissime Domine, amare te³, et desiderio tuo deponere pondus omnium carnalium desideriorum, et terrenarum concupiscentiarum gravissimam sarcinam, quæ impugnant et aggravant miseram animam meam⁴: ut post te expeditus in odore unguentorum tuorum currens, usque ad tuæ pulchritudinis visionem efficaciter satiandus, quantocius te quoque duce merear pervenire. Duo enim amores, alter bonus, alter malus, alter dulcis, alter amarus, non se simul capiunt in uno pectore. Et ideo si quis præter te diligit aliud, non est charitas tua, Deus, in eo. Amor dulcedinis, et dulcedo amoris; amor non crucians, sed delectans, amor sincere et caste, permanens in sæculum sæculi; (a) amor qui semper ardes et nunquam exstingueris, dulcis Christe, bone Jesu, charitas Deus meus, accende me totum igne tuo, amore tuo, suavitate et delectatione tua, jucunditate et exultatione tua, voluptate et concupiscentia tua, quæ sancta est et bona, casta est et munda, tranquilla est et segura: ut totus dulcedine amoris tui plenus, totus flamma charitatis tuæ succensus, diligam te Dominum meum ex toto corde meo, totis medullis præcordiorum meorum; habens te in corde et in ore, et præ oculis meis semper et ubique, ita ut nullus in me adulterinis amoribus pateat locus. Audi, Deus meus, audi, lumen oculorum meorum, audi quæ et peto, et da quæ petam ut audias. Pie et exorabilis Domine, ne efficiaris mihi inexorabilis propter peccata mea; sed propter bonitatem tuam suscipe preces servi tui, et da mihi effectum petitionis et desiderii mei, intercedente et orante et impetrante gloriosa genitrice tua, domina mea, cum omnibus sanctis. Amen.

CAPUT XXXVI. *Preces ad Christum præ desiderio charitatis et lacrymarum. Lacrymæ amoris indices. Ad lacrymas anima quærens Deum excitatur exemplo Annæ. Excitatur et exemplo Magdalænæ. Lacrymarum jugis gratia exoratur.* (b) Christe Domine Verbum Patris, qui venisti in hunc mundum peccatores salvos facere, rogo te per indulgentissima misericordiæ tuæ viscera (c), emenda vitam meam, meliora actus, compone mores, tolle de me quod mihi nocet et tibi displicet: da quod nosti tibi placere, et mihi prodesse. Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine, nisi tu solus? Tu es Deus omnipotens infinitæ pietatis, qui justificas impios, et vivificas

¹ Abest vox, nisi, a Mss.

² Ms. Mettensis, *visitationis*.

³ Alias, *judicio discernis*.

(a) Alcuin. Conf., part. 2, n. 4.

(b) Alcuin. col. 153, b.

(c) Ibid., 154, c., et Conf., part. 2, n. 7.

¹ Ms. Mett., *vanisque*.

² Editi, *optimo loco*.

³ Ms. Mett., *amatu tuo*.

⁴ Idem Ms., *impediunt miseram animam*.

(a) Ex lib. 10 Confess. August., cap. 29.

(b) Joannis Fiscam., p. 5, et apud Anselm. Or. 16.

(c) Ex Alcuin. Conf. part. 2, n. 4.

mortuos; qui mutas peccatores et non sunt. Tolle ergo de me quidquid tibi displicet in me; imperfecta enim mea plurima vident oculi tui. Mitte, quæso, manum pietatis tuæ, et tolle de me quidquid offendit oculos bonitatis tuæ in me (a). Coram te, Domine, est sanitas et infirmitas mea; illam, precor, serva, istam sana. Sana me, Domine, et sanabor, saluum me fac, et salvus ero: tu qui infirma sanas, et sanata conservas, qui solo nutu tuo restauras diruta et collapsa. Si enim dignaris in agro tuo serere bonum semen, necesse est ut manū pietatis tuæ prius evellas spinas vitiorum meorum.

Dulcissime, benignissime, amantissime, charissime, pretiosissime, desiderantissime, amabilissime, pulcherrime, infunde, obsecro, multitudinem dulcedinis et charitatis tuæ pectori meo, ut nihil terrenum, nihil carnale desiderem vel cogitem; sed te solum amem; te solum habeam in corde et in ore. Scribe digito tuo in pectore meo dulcem memoriam tui melliflui nominis, nulla unquam oblivione delendam. Scribe in tabulis cordis mei voluntatem tuam et justificationes tuas: ut te immensæ dulcedinis Dominum, et præcepta tua semper et ubique habeam præ oculis meis, Succende mentem meam igne illo tuo quem misisti in terram, et voluisti vehementer accendi (Luc. xii, 49): ut sacrificium spiritus contribulati et cordis contriti obortis lacrymis quotidie offeram tibi. Dulcis Christe, bone Jesu, sicut desidero, sicut tota mente mea peto, da mihi amorem tuum sanctum et castum, qui me repleat, teneat, totumque possideat. Et da mihi evidens signum amoris tui, irriguum lacrymarum fontem jugiter manantem, ut ipsæ quoque lacrymæ tuum in me testentur amorem: ipsæ prodant, ipsæ loquantur quantum te diligit anima mea, dum præ nimia dulcedine amoris tui nequit se à lacrymis continere.

Remiscor, pie Domine, illius bonæ mulieris¹, quæ ad tabernaculum rogatura pro filio venit, de qua Scriptura refert, quod vultus ejus post lacrymas et preces non sunt amplius in diversa mutati (1 Reg. i, 18). Sed memor tantæ virtutis tantæque constantiæ, dolore torqueor; et verecundia confundor: quia me miserum nimis deorsum jacere intueor. Si enim ita flevit, et in fletu perseveravit mulier quæ quærebat filium; quomodo plangere et in planctu persistere debet anima quæ quærit et amat Deum, et ad eum pervenire desiderat? quomodo gemere ac flere debet talis anima nocte ac die, quæ præter Christum nil velit amare? Mirum quippe est, si jam non factæ sunt ei lacrymæ suæ panes die ac nocte. Respice ergo et miserere mei, quia dolores cordis mei multiplicati sunt. Da mihi consolationem tuam celestem, et noli spernere peccatricem animam, pro qua etiam mortuus es (b). Da mihi, quæso, lacrymas ex tuo affectu internas quæ peccatorum meorum possint solvere vincula, et coelesti jucunditate semper repleant animam meam; ut si non cum veris et perfectis monachis², quorum vestigia nequeo imitari, saltem cum devotis mulieribus quantolamcumque portionem in regno tuo merear adipisci.

Venit quoque mihi in mentem alterius mulieris mira devotio, quæ te in sepulcro jacentem pio amore quærebat, quæ recedentibus discipulis a sepulcro non recedebat, quæ sedebat tristis et moerens, et diu multumque flebat: et surgens cum multis lacrymis iterum iterumque antra sepulcri vigilantibus oculis explorabat, si forte alicubi te videre posset, quem ferventi desiderio quærebat. Jam certe semel et iterum ingressa viderat sepulcrum, sed nimium amanti non satis erat (c): virtus enim boni operis perseverantia est. Et quia præ cæteris dilexit, et diligendo flevit; et

flectendo quæsit, et quærendo perseveravit; idèo prima omnium te invenire, te videre, te alloqui meruit (Joan. xx, 11-17). Et non solum hæc, sed etiam ipsis discipulis gloriosæ resurrectionis tuæ prænuntiâ existit, te præcipiente et clementer monente, *Vade, dic fratribus meis, ut eant in Galilæam; ibi me videbunt* (Matth. xxviii, 10). Si igitur ita flevit, et in fletu perseveravit mulier quæ viventem cum mortuis quærebat, quæ te manu fidei non tangebatur; quomodo plangere et in planctu persistere debet anima, quæ te redemptorem suum jam cælo præsentem, et ubique regnantem corde credit, ore confitetur? Quomodo ergo gemere et flere debet talis anima, quæ te toto corde diligit, teque toto desiderio videre concupiscit?

Solum confugium et unica spes miserorum, cui nunquam sine spe misericordiæ supplicatur, præsta mihi hanc gratiam propter te et nomen sanctum tuum, ut quoties de te cogito, de te loquor, de te scribo, de te lego, de te confesso, quoties tui reminiscor, tibi assisto, laudes, preces, et sacrificium offero, toties obortis lacrymis in conspectu tuo copiose et dulciter fleam, ita ut efficiantur mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte. Tu quidem, Rex gloriæ et omnium virtutum magister, docuisti nos verbo et exemplo gemere et flere, dicens, *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur* (Id. v, 5). Tu flevisi defunctum amicum, et lacrymatus es super perituram civitatem (Joan. xi, 35; Luc. xix, 41): rogo te, bone Jesu, per illas tuas beatissimas lacrymas, et per omnes miserationes tuas, quibus mirabiliter nobis perditis subvenire dignatus es, da mihi gratiam lacrymarum, quam multum desiderat, et a te petit anima mea: quia sine dono tuo non possum habere eam. Per Spiritum sanctum tuum, qui dura corda peccatorum mollit, et ad fletum compungit, da mihi gratiam lacrymarum, sicut dedisti patribus meis, quorum vestigia debeo imitari: ut plangam me in omni vita mea, sicut ipsi se planxerunt nocte ac die. Propter merita et orationes eorum, qui tibi placuerunt et devotissime servierunt, (a) miserere mei miserrimi et indigni servi tui, et da mihi gratiam lacrymarum. Da mihi irriguum inferius, et irriguum superius; ut sint mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte. Efficiar in conspectu tuo, Deus meus, per ignem compunctionis holocaustum pingue et medullatum: macter totus in ara cordis mei, et tanquam pinguissimum holocaustum assumar tibi in odorem suavitatis. Da mihi fontem irriguum, fontemque perspicuum, in quo lavetur assidue istud inquinatum holocaustum. Licet enim me tibi totum obtulerim opitulante³ gratia tua; in multis tamen quotidie offendo propter nimiam fragilitatem meam. Da mihi ergo gratiam lacrymarum, benedicte et amabilis Deus, præcipue ex multa dulcedine amoris tui, et commemoratione misericordiarum tuarum. Præpara hanc mensam famulo tuo in conspectu servi tui, et da mihi eam in potestatem, ut quoties volo satier ex ea. Tribue pro pietate et bonitate tua, ut iste calix tuus inebrians et præclarus satiet sitim meam: ut inhiet tibi spiritus meus, et ardeat mens mea in amore tuo, oblita vanitatis et miseræ. Audi, Deus meus, audi, lumen oculorum meorum, audi quæ peto, et da quæ petam ut audias. Pie et exorabilis Domine, ne efficiaris mihi inexorabilis propter peccata mea, sed propter bonitatem tuam suscipe servi tui preces, et da mihi effectum petitionis et desiderii mei, precibus et meritis gloriosæ virginis Mariæ dominæ meæ et omnium sanctorum. Amen.

CAPUT XXXVII. *Precatio ad Christum Dei desiderio flagrans. Homo eget duplici cibo. Gemitus animæ sitiens Deum. Contemplationis pennas interim petit, et ut sileat sibi quidquid creatum est. Precatur*

¹ Editi hic addunt, *Annæ*.

² In Ms. Mett. legitur, *servis tuis*, pro, *monachis*.

(a) Ex lib. de Speculo, cap. 1 post Aug.

(b) Alcuin., lib. de sacram., cap. 1.

(c) Gregorii homil., 25 in Evang.

¹ Addimus, *non*, ex Ms. Mett.

² Ms. Mett., *operante*.

³ Hæc verba, *gloriosæ virginis Mariæ dominæ meæ et*, non habet Ms. Mett.

(a) Ita Confess. Alcuin. part. 4, n. 16.

charitatis vulnus. Omnem hinc respuit consolationem. (a) Jesu Domine, Jesu pie, Jesu bone, qui mori dignatus es propter peccata nostra, et resurrexisti propter justificationem nostram, rogo te per gloriosam resurrectionem tuam, resuscita me de sepulcro vitiorum et peccatorum omnium, et da mihi quotidie partem in resurrectione prima, ut in resurrectione tua merear veraciter percipere portionem. Dulcissime, benignissime, amantissime, charissime, pretiosissime, desiderantissime, amabilissime, pulcherrime, ascendisti in celum cum triumpho gloriæ, sedes ad dexteram Patris. Rex potentissime, trahere me sursum ad te; curram post te in odore unguentorum tuorum, curram et non deficiam, te trahente, te ducente, me currente¹. Trahe os sitientis te animæ in superna fluenta æternæ satietatis; imo trahere ad te fontem vivum, ut inde pro captu meo bibam, inde semper vivam. Deus meus vita mea. Tu enim dixisti ore tuo sancto et benedicto, *Si quis sitit, veniat ad me, et bibat* (Joan. vii, 37). Fons vitæ, da sitienti animæ semper bibere ex te, ut secundum sanctam et veridicam promissionem tuam de ventre meo fluant aquæ vivæ (Ibid., 38). Fons vitæ, reple mentem meam torrente voluptatis tuæ, et inebria cor meum sobria ebrietate amoris tui: ut obliviscar quæ vana sunt et terrena, et te solum jugiter habeam in memoria mea, sicut scriptum est: *Memor fui Dei, et delectatus sum* (Psal. lxxvi, 4). Da mihi Spiritum sanctum tuum², quem significabant illæ aquæ, quas sitientibus daturum te promiseras: da, quæso, toto desiderio et omni studio tendere, quo te ascendisse post resurrectionem die quadragesimo credimus: (b) ut in præsentem quidem miseria solo tenear corpore, tecum autem sim cogitatione semper et aviditate; ut ibi sit cor meum, ubi tu es, thesaurus meus desiderabilis et incomparabilis multumque amabilis. In hoc enim magno hujus vitæ diluvio, ubi circumflantibus agitatur procellis, non invenitur fida statio et locus eminentior, ubi pes columbæ aliquatenus valeat requiescere. Nusquam tuta pax, nusquam segura quies; ubique bella et lites, ubique hostes³, foris pugna, intus timores.

(c) Et quia altera pars sumus cæli, altera terræ, corpus quod corrumpitur aggravat animam. Idcirco animus meus socius et amicus meus, fatigatus veniens de via, languet et jacet, et discissus atque laceratus ab ipsis quas transierat vanitatibus, esurit et sitit valde; non habeo quod ponam ante illum, pauper sum et mendicus: tu, Domine Deus meus, dives omnium bonorum, et dapium supernæ satietatis opulentissime largitor, da lasso cibum, collige dispersum, redintegra scissum. En stat ad ostium et pulsat; obsecro per viscera misericordiæ, quibus visitasti nos oriens ex alto, aperi pulsanti misero manu pietatis tuæ⁴, et jube propitiabili dignatione ut ingrediatur ad te, requiescat in te, reficiatur de te vivo cælestique pane, quo satiatas resumptis viribus ad superiora conscendat, et de hac valle lacrymarum penna sancti desiderii raptus, ad cælestia gaudia volitet. Assumat, Domine, assumat, rogo, spiritus meus pennas ut aquilæ, volet et non deficiat, volet et perveniat usque ad decorem domus tuæ, et locum habitationis gloriæ tuæ: ut ibi super mensam refectionis civium supernorum pascatur de occultis tuis in loco pascuæ tuæ, juxta fluenta plenissima. Requiescat in te, Deus meus, cor meum, cor mare magnum tumens fluctibus. Tu qui imperasti ventis et mari, et facta est tranquillitas magna (Matth. viii, 26), veni et gradere super fluctus cordis mei, ut tranquilla et serena fiant omnia mea: quatenus unum bonum meum amplectar te, et dulce lumen oculorum meorum contempler te

sine tumultuantium cogitationum cæca caligine. Confugiat, Domine, mens mea sub umbra alarum tuarum: ab æstibus cogitationum hujus sæculi: ut in tui refrigerii temperamento absconsa, lætabunda cantet et dicat: *In pace in idipsum dormiam et requiescam* (Psal. iv, 9). Dormiat, obsecro, Deus meus, dormiat memoria mea ab omnibus quæ sub cælo sunt, vigilans in te, sicut scriptum est, *Ego dormio, et cor meum vigilat*. Sit tuta, sit semper segura sub pennis protectionis tuæ anima mea, Deus meus. Maneat in te, et foveatur semper a te. Contempletur te in mentis excessu, et cantet laudes tuas in jubilatione. Et hæc dulcissima dona tua sint inter hos turbines consolatio mea interim, donec veniam ad te pacem veram, ubi non est arcus, scutum, gladius et bellum; sed est summa et certa securitas, et segura tranquillitas, et tranquilla securitas, et jucunda felicitas, et felix æternitas, et æterna beatitudo, et beata tui visio et laudatio in sæcula sæculorum. Amen.

(a) Christe Domine, virtus et sapientia Patris, qui ponis nubem ascensum tuum, qui ambulas super pennas ventorum, qui facis angelos tuos spiritus, et ministros tuos ignem urentem, obsecro; et suppliciter rogo, da præpetes pennas fidei, da celeres alas virtutum, quibus evectus æterna et cælestia valeam contemplari. Adhæreat, quæso, anima mea post te, et suscipiat me dextera tua. Sustollat me super altitudine terræ, et cibet me illa cælesti hereditate, cui suspirat peregrinatio mea die ac nocte. Et quia moribunda membra vigorem animæ habent;

(b) Disjice terrenæ nebulas et pondera molis.
Siste vagam mentem per devia multa ruentem,
Et da cælestem menti conscendere sedem;

ut superno lumine irradiata, terram despiciat, cælum aspiciat, peccata odiat¹, justitiam diligat. Quid enim pulchrius, quidve dulcius, quam inter tenebras hujus vitæ multasque amaritudines, divinæ dulcedini inhære, et æternæ beatitudini suspirare, illicque teneri mentem, ubi vera haberi gaudia certissimum est?

Dulcissime, benignissime, amantissime, charissime, pretiosissime, desiderantissime, amabilissime, pulcherrime, quando te videbo? quando apparebo ante faciem tuam? quando satiabor de pulchritudine tua? quando educes me de hoc carcere tenebroso, ut confitear nomini tuo, ita ut deinceps non compungar? quando transibo in illam admirabilem et pulcherrimam domum tuam, ubi personat vox letitiæ et exultationis in tabernaculis justorum? Beati qui habitant in domo tua, in sæculum sæculi laudabunt te (Psal. lxxxiii, 5). Beati et vere beati, quos elegisti jam et assumpsisti in illam cælestem hereditatem. Ecce sancti tui, Domine, florent ante te sicut liliū. Replentur enim ab ubertate domus tuæ, et torrente voluptatis tuæ potas eos (Psal. xxxv, 9): quoniam tu es fons vitæ, et in lumine tuo vident lumen, usque adeo ut ipsi, videlicet lumen illuminatum per te Deum lumen illuminans, sicut sol effulgeant in conspectu tuo. Quam mira, quam pulchra, quam acceptabilia sunt domus tuæ habitacula! Domine virtutum, concupiscit intrare in ea hæc peccatrix anima mea. Domine, dilexi decorem domus tuæ, et locum habitationis gloriæ tuæ (Psal. xxv, 8). Unam petii a te, hanc requiram, ut inhabitem in domo tua omnibus diebus vitæ meæ (Psal. xxvi, 4). Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus. Quando veniam, quando parebo, quando videbo Deum meum, quem sitit anima mea (Psal. xli, 2)? Quando videbo eum in terra viventium? In ista enim terra morientium mortalibus

¹ Ms. Mett. non habet, *me currente*.

² Ms. Mett., *da per sanctum tuum*.

³ Ms. Mett., *undique hostes*.

⁴ Editi, *misero manum pietatis tuæ porrige*.

(a) Joannis, p. 6, et ap. Anselm. Or. 18.

(b) Ex lib. de Speculo, cap. 18.

(c) Ibid. cap. 5.

¹ Editi, omissis quæ intra duos uncinos includuntur, quæque restitimus ex Mettensi Ms. habent, *dormiat memoria mea ab omnibus malis, iniquitatem odial*.

(a) Joan. Fiscann. p. 7, et apud Anselm. Or. 19.

(b) Ex lib. de Speculo, cap. 5.

oculis videri non potest. Quid faciam miser ego gravatus compede mortalitatis meae, quid faciam? Dum sumus in corpore, peregrinamur a Domino (II Cor. v, 6). Non habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus (Hebr. xiii, 14): noster autem municipatus in caelis est. Hei mihi! quia incolatus meus prolongatus est, habitavi cum habitantibus Cedar; multum incola fuit anima mea (Psal. cxix, 5, 6). Quis dabit mihi pennas sicut columbae, et volabo, et requiescam (Psal. lxxv, 7)? Nihil mihi tam dulce, quam cum Domino meo esse. Mihi autem adhærere Deo bonum est (Psal. lxxii, 28).

Da mihi, Domine, donec his fragilibus subsisto membris, tibi adhærere: sicut scriptum est, *Qui adhæret Domino, unus spiritus est* (I Cor. vi, 17). Præbe mihi, rogo, contemplationis pennas, quibus indutus ad te volitem sursum. Et quia omne sinistrum deorsum jacet, tene mentem meam, ne ad ima tenebrosæ vallis corruat; ne interveniente umbra terræ, a te vero justitiæ sole separetur, et obducta tenebris nebulae prohibeatur alta respicere. Idecirco sursum tendo ad pacis, gaudii lucisque delectabilem et serenissimum statum. Tene cor meum manu tua; quia sine te ad altiora non rapitur. Illuc festino, ubi summa pax regnat, et jugis tranquillitas rutilat. Tene et rege spiritum meum, et assume illum secundum voluntatem tuam; ut te duce ascendat in illam regionem ubertatis, ubi pascis Israel in æternum pabulo veritatis; ut ibi vel rapida cogitatione attingat te summam sapientiam super omnia manentem, cuncta scientem¹, et omnia gubernantem.

Sed volitanti ad te animæ multa sunt quæ obstrepunt: jussu tuo, Domine, conticescant mihi omnia; ipsa mihi sileat anima; transeat omnia quæ creata sunt; transeat et se, et perveniat ad te, atque in te solo Creatore omnium oculos fidei ligat: tibi inhiat, tibi intendat, te meditetur, te contempletur, te sibi ante oculos ponat, te sub corde revolvat summum et verum bonum, et gaudium sine fine mansurum.

(a) Multæ denique sunt contemplationes, quibus anima tibi devota mirabiliter pascitur: sed in nulla earum ita requiescit et delectatur anima mea, sicut quando se solum cogitat et contempletur. Quam magnâ multitudine dulcedinis tuæ, Domine (Psal. xxx, 20), quam mirabiliter inspiras cordibus amatorum tuorum! Quam mira suavitas amoris tui, quo perfruuntur illi qui nihil præter te diligunt, nihil quærunt, nihil etiam cogitare concupiscunt! Felices illi quibus tu solus spes es, et omne opus oratio. Beatus qui sedet solitarius et tacet, et stat super custodiam suam jugiter nocte ac die; ut adhuc in hoc fragili corpusculo positus, prælibare valeat aliquatenus dulcedinem tuam.

Rogo te per illa salutifera vulnera tua, quæ passus es in cruce pro salute nostra, ex quibus emanavit ille pretiosus sanguis quo sumus redempti, vulnera hanc animam peccatricem, pro qua etiam mori dignatus es; vulnera eam igneo et potentissimo telo tuæ nimis charitatis. Vivus es, sermo Dei, et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti (Hebr. iv, 12). Tu sagitta electa, et gladius acutissimus, qui durum scutum humani cordis penetrare tua potentia vales, confige cor meum jaculo tui amoris: ut dicat tibi anima mea, Charitate tua vulnerata sum; ita ut ex ipso vulnere amoris tui uberrimæ fluant lacrymæ nocte ac die. Percute, Domine, percute, obsecro, hanc durissimam mentem meam prævalida cuspide dilectionis tuæ, et altius ad intima penetra potenti virtute, et sic da capiti meo aquam immensam, et oculis meis infunde verum fontem lacrymarum jugiter manantem, ex nimio affectu et desiderio visionis pulchritudinis tuæ, ut lugeam nocte ac die, nullam in præsentia vita recipiens consolationem, donec te in cœlesti thalamo merear videre dilectum et pulcherrimum sponsum meum Deum et Dominum meum, ut ibi videns glorio-

sam et admirabilem et pulcherrimam faciem tuam, omni dulcedine plenam, cum his quos elegisti, majestatem tuam supplex adorem, et illic tandem cœlesti et ineffabili repletus júbilo æternæ exultationis, exclamem cum diligentibus te, dicens: Ecce quod concupivi jam video, quod speravi jam teneo, quod desideravi jam habeo: Illi jam in caelis junctus sum, quem in terris positus tota virtute dilexi, tota charitate amplexus sum. Cui toto amore inhæsi, ipsum laudo, benedico atque adoro, qui vivit et regnat Deus in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT XXXVIII. *Precatio in afflictione.* (a) Miserere, Domine, miserere, pie, miserere mihi miserimo peccatori indigna agenti, et digna patienti; assidue peccanti, et tua flagella quotidie sustinenti. Si¹ penso malum quod feci, non est tantum quod patior; gravius est quod commisi, levius quod tolero. Justus es, Domine; et rectum judicium tuum: omnia judicia tua justa et vera sunt. Justus et rectus es tu, Domine Deus noster, et non est ulla iniquitas in te. Non enim injuste neque crudeliter affligis nos peccatores, omnipotens et misericors Domine: (b) qui cum non essemus, potenter fecisti nos, et cum perditii fuissetus culpa nostra, pietate et bonitate tua mirabiliter recuperasti nos². Scio et certus sum, quod vita nostra non temerariis motibus agitur, sed a te Domino Deo disponitur et gubernatur. Unde tibi cura est de omnibus, præcipue de servis tuis, qui totam spem suam posuerunt in sola misericordia tua. Idecirco obsecro et suppliciter rogo, ut non facias mihi secundum peccata mea, quibus iram tuam merui; sed secundum magnam misericordiam tuam, quæ superat etiam peccata totius mundi. Tu, Domine, qui exterius flagella irrogas, da semper interius indeficientem patientiam: ita ut laus tua non recedat ex ore meo. Miserere mei, Domine, miserere mei, et adjuva me sicut tu nosti quod mihi necesse est in corpore et in anima: scis omnia, potes omnia, qui vivis in sæcula.

CAPUT XXXIX. — *Precatio ad Deum mixta timore et fiducia. Confessio iniquitatum. Conversio ad Patrem unde indulgeat. Humilis a Filio veniæ postulatio. Judicii horror. Ad misericordiam Dei confugit. Jesu nomen fiduciam præbet.* Domine Jesu Christe, Fili Dei vivi, qui expansis in cruce manibus propter mortalium omnium redemptionem hausisti calicem passionis, mihi hodie præbere digneris auxilium.

(c) Ecce pauper venio ad te divitem, miser ad misericordem, ne recedam vacuus vel contemptus. Esuriens incipio te quærere, ne deserar a te jejunos; famelicus accedo, ne recedam impastus. Et si antequam comedam suspiro, da vel post suspiria ut comedam. In primis, dulcissime Jesu, coram magnificentia tuæ suavitatis confiteor adversum me injustitiam meam. Ecce, Domine, in peccatis sui conceptus et natus, et tu me abluisti et sanctificasti, et ego postea me majoribus sordidavi peccatis. (d) Fui enim in necessariis natus, postea in spontaneis volutatus; sed tuæ, Domine, miserationis non immemor, tulisti me de domo patris mei carnalis, et de tabernaculis peccatorum, et inspirasti mihi ut sequerer te cum generatione quærentium faciem tuam, ambulantium semitam rectam, commorantium inter lilia castitatis; et tecum discumbentium in cœnaculo altissimæ paupertatis: et ego tot beneficiorum ingratus, post religionis ingressum³ multa commisi illicita, multa perpetravi nefanda; et ubi peccata emendare debui, peccata peccatis addidi. Hæc sunt mala mea, Domine, quibus exonoravi te, et maculavi me, quem ad imaginem et similitudinem

¹ Ms. Mett., *sed*.

² Alias, *reparasti nos*.

³ Sic Am. At. Er. et Lov., *post acceptum Baptismum*.

(a) Joannis Fiscann. Orat. 8.

(b) Ex Confess. Alcuin. p. 4, n. 11.

(c) Ex Anselm. Proslogio, cap. 1.

(d) Ita in Anselmi Orat. 62.

¹ Alias, *transeuntem*.

(a) Ex lib. de Speculo, cap. 55.

tuam creasti (*Gen.* 1, 27), superbia, vana gloria, (a) et cætera multa alia, quibus vexatur et affligitur, laceratur et destruitur infelix anima mea. Ecce, Domine, iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum; et sicut onus grave gravatæ sunt super me (*Psal.* xxxviii, 5); et nisi tu, cui proprium est misereri semper et parcere, dexteram tuæ majestatis supponas, mergi cogor miserabiliter in profundum.

Attende, Domine Deus, et vide, quoniam sanctus: et ecce insultat adversum me inimicus meus, dicens, Deus dereliquit eum, persequar et comprehendam eum, quia non est qui eripiat (*Psal.* lxx, 11). Et tu, Domine, usquequo? Convertere et eripe animam meam, salvum me fac propter misericordiam tuam (*Psal.* vi, 5). Miserere filio tuo, quem dolore non modico peperisti: et noli attendere malum meum, ut obliviscaris bonum tuum. Quis est pater, qui filium non liberet? Aut quis filius, quem pater pietatis baculo non corripit? Ergo, Pater et Domine, licet peccator sim, non possum non esse filius tuus, quia tu me fecisti et refecisti. Sicut peccavi, emenda me, et prius flagello me emendatum trade me Filio tuo. Numquid oblivisci potest mater infantem uteri sui? Et certe si illa oblita fuerit, tu, Pater, promisisti te non oblivisci (*Isai.* xlix, 15). Ecce clamo, et non exaudis me; dolore crucior, et non consolaris me. Quid dicam vel quid faciam miserrimus? Ego tanto destitutus solatio, projectus sum a facie oculorum tuorum (*Psal.* xxx, 25). Heu me! de quanto bono in quantum malum cecidi! Quo tendebam, et quæ deveni? Ubi sum, et ubi non sum? Ad quem aspiravi, et nunc in quibus suspiro? Quæsi bona, et ecce turbatio. Ecce jam morior, et Jesus non est mecum. Et certe melius est mihi non esse, quam sine Jesu esse; melius est non vivere, quam vivere sine vita.

Et tu, Domine Jesu, ubi sunt misericordiæ tuæ antiquæ (*Psal.* lxxxviii, 50)? Numquid irascaris mihi in finem (*Psal.* lxxxiv, 6)? Placare, obsecro, et miserere mei, et non avertas faciem tuam a me (*Psal.* xxvi, 9), qui pro me redimendo non avertisti faciem tuam ab increpantibus et conspuentibus in te. (b) Fateor quia peccavi, et conscientia mea meretur damnationem, et poenitentia non sufficit ad satisfactionem: sed creditum est¹ quod misericordia tua superat omnem offensionem. Noli, quæso, piissime Domine, scribere adversum me amaritudines meas (*Job.* xiii, 26), ut intres in iudicium cum servo tuo (*Psal.* clxii, 2): sed secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam (*Psal.* l, 5). Væ mihi misero cum venerit dies iudicii, et aperti fuerint libri conscientiarum; cum dicetur de me, Ecce homo et opera ejus. Quid faciam tunc, Domine Deus meus, cum cæli revelabunt iniquitatem meam, et adversum me terra consurget? Ecce nihil responderè potero; sed demisso capite præ confusione coram te stabo trepidus et confusus. Heu me miserum! quid dicam? Clamabo ad te, Domine Deus meus. Quare tacens consumor? Verumtamen si locutus fuero, non requiescit dolor meus: et si tacuero, amarissima amaritudine crucior interius. Plange, anima mea, sicut vidua super virum pubertatis tuæ: ulula, misera, et plora; quoniam dimisit te sponsus tuus, id est, Christus.

(c) Ira Omnipotentis, ne irruas super me, quia nunquam capi posses in me. Certe non est in toto me, quod posset tolerare te. Miserere, ne desperem, sed sperando respirem. (d) Et si ego commisi unde me damnare potes, tu non amisisti unde salvare soles. Tu, Domine, non vis mortem peccatorum (*Ezech.* xxxiii, 11), nec lætaris in perditione morientium: imo ut mortui viverent, tu mortuus es, et mors tua pecca-

torum mortem occidit. Et si ipsi te moriente vixerunt, obsecro, Domine, ut ego te vivente non moriar. Mitte manum tuam de alto, et libera me de manu inimicorum meorum: ne supergaudeant mihi et dicant, Devoravimus eum (*Psal.* xxxiv, 25). Quis unquam, bone Jesu, de tua misericordia diffidat? qui cum inimici tui essemus, redemisti nos in sanguine tuo, et reconciliasti nos Deo (*Rom.* v, 10). Ecce sub tuæ misericordiæ umbra protectus ad thronum gloriæ veniam postulans curro, clamans et pulsans donec miseraris mihi. Si enim ad veniam nos vocasti, veniam non quærentes; quanto magis veniam impetrabimus postulantes?

(a) Ne memineris, dulcissime Jesu, tuæ justitiæ adversus peccatorem tuum; sed esto memor benignitatis tuæ adversus creaturam tuam. Ne memineris iræ adversus reum; sed memor esto miserationis tuæ adversus miserum. (b) Obliviscere superbum provocantem, et respice miserum invocantem. Quid enim est Jesus, nisi Salvator? Ergo, Jesu, per te ipsum exsurge in adiutorium mihi: et dic animæ meæ, Salus tua ego sum (*Psal.* xxxiv, 5). Multum, Domine, de tua bonitate præsumo, quoniam tu ipse doces petere, quærere et pulsare (*Matth.* vii, 7): et ideo tua oratione admonitus (c) peto, quæro et pulso. Et tu, Domine, qui jubes petere, fac accipere; consulis quærere, da et invenire; doces pulsare, aperi pulsanti. Confirma me infirmum, restaura me perditum, suscita me mortuum: et omnes sensus meos, cogitatus et actus dirigere et gubernare digneris in beneplacito tuo, ut de cætero tibi serviam, tibi vivam, tibi que me tradam. Scio, Domine mi, quia ex hoc quod me fecisti, debeo tibi me ipsum; et quia me redemisti, et pro me homo factus es, deberem tibi plus quam me, si haberem, quanto tu major es, pro quo dedisti te ipsum. Ecce nec plus habeo, nec quod habeo, dare tibi possum sine te; sed accipe me tu, et trahe me ad te, ut tuus sim imitatione et dilectione, sicut tuus sum conditione, qui vivis et regnas in sæcula.

CAPUT XL. Deo omnia sua commendat. Orat avocari vitia, virtutes concedi. Sanctos interpellat. Pro universis supplicat. Rursum pro se aliisque precatur. Domine Deus omnipotens, qui es trinus et unus, qui es semper in omnibus, et eras ante omnia, et eris semper in omnibus Deus benedictus in sæcula: tibi commendo hodie et omni tempore animam meam, corpus meum, visum, auditum, gustum, odoratum et tactum, omnes cogitationes meas, afflictiones, locutiones, actiones, omnia exteriora et interiora, sensum et intellectum, memoriam meam, fidem et credulitatem meam, et perseverantiam meam, in manus potentiae tuæ; ut custodias eas diebus et noctibus, horis atque momentis.

Exaudi me, Trinitas sancta, et conserva me ab omni malo, ab omni scandalo, et ab omni mortali peccato, ab omnibus insidiis et infestationibus dæmonum, et inimicorum visibilium et invisibilium, per orationes Patriarcharum, per merita Prophetarum, per suffragia Apostolorum, per constantiam martyrum, per fidem confessorum, per castitatem virginum, et per intercessionem omnium sanctorum qui tibi placuerunt ab initio mundi. Expelle a me jactantiam mentis, et auge compunctionem cordis; minue superbiam meam, et perface in me humilitatem veram, suscita in me fletum, (d) mollifica cor meum durum et lapideum. Libera me, Domine, et animam meam ab omnibus insidiis inimici, et conserva me in tua voluntate. Doce me, Domine, voluntatem tuam facere, quia Deus meus es tu (*Psal.* cxlii, 10). (e) Da mihi, Domine, sensum perfectum et intellectum, ut suscipere valeam profundam benignitatem tuam, illud

¹ Apud Anselmum, certum est.

(a) Ex Anselm. Orat. 4.

(b) Anselm. Medit. 5.

(c) Ex ejusdem Med. 2.

(d) Ex ejusdem Med. 5.

(a) Anselmus in fine Med. 5.

(b) Jam ex fine Med. 2.

(c) Ex Anselmo, in fine Medit. 11.

(d) Vid. supra, cap. 55.

(e) Ex Alcuino, lib. de Sacrament., cap. 1.

da mihi petere, quod te audire delectet et mihi expediat. Da mihi lacrymas ex toto affectu, quæ peccatorum meorum possint dissolvere vincula. Audi, Domine meus et Deus meus, audi quæ peto, et da quæ petam ut audias. Si despicias, pereō; si respicias, vivo; si justitiā ineam requiris, mortuus feteo; si cum misericordia respexeris, fetentem resuscitas de sepulcro. Quod odis in me, longe fac a me¹, et castitatis ac continentiae spiritum insere in me; ut quodcumque petiero, in ipsa petitione te non offendam. Tolle a me quod nocet, et præbe quod juvet. Præsta mihi, Domine, medicinam, unde mea possint curari vulnera. Da mihi, Domine, timorem tuum, cordis compunctionem, mentis humilitatem, et conscientiam puram. (a) Præsta mihi, Domine, ut fraternam semper tenere valcam charitatem; et mala mea non obliviscar, aliena non requiram. (b) Parce animæ meæ, parce malis meis, parce peccatis meis, parce criminibus meis. Visita me infirmum, cura me ægrum, sana me languentem, et suscita me mortuum. (c) Da mihi, Domine, cor quod te timeat, mentem quæ te diligat, sensum qui te intelligat, aures quæ te audiant, oculos qui te videant. Miserere mei, Deus, miserere mei, et respice me de sede sancta majestatis tuæ, et tenebras cordis mei radio splendoris tui illumina. Da mihi, Domine, discretionem discernendi inter bonum et malum, et concede ut sensum habeam vigilem. Peto a te, Domine, remissionem omnium peccatorum meorum, a quo et per quem mihi fiat propitiatio in tempore necessitatis et angustiae meæ.

Sancta et immaculata virgo Dei genitrix Maria, et mater Domini nostri Jesu Christi, intervenire pro me digneris apud illum cujus meruisti effici templum. Sancte Michael, sancte Gabriel, sancte Raphael, sancti chori Angelorum atque Archangelorum, Patriarcharum atque Prophetarum, Apostolorum, Evangelistarum, martyrum, confessorum, sacerdotum, levitarum, monachorum, virginum, omniumque justorum, per illum qui vos elegit, et de cujus contemplatione gaudetis, vos rogare præsumo, ut pro me culpabili ipsi Deo supplicare dignemini, quatenus de faucibus diaboli, et de morte perpetua merear liberari. Largiri mihi digneris, Domine, perpetuam vitam, secundum clementiam ac benignissimam misericordiam tuam.

Da, Domine, Jesu Christe sacerdotibus concordiam, regibus, episcopis, et principibus juste judicantibus tranquillitatem et pacem. Oro, Domine, pro universa sancta Ecclesia catholica, pro viris et feminis, pro religiosis et sæcularibus, pro omnibus rectoribus Christianorum, cunctisque in te credentibus qui pro tuo amore sancto laborant, ut perseverantiam boni operis obtineant. Præsta, Domine rex æterne, virginibus castitatem, Deo dicatis continentiam, conjugatis sanctimoniam, poenitentibus indulgentiam, viduis et orphanis sustentationem, pauperibus protectionem, peregrinantibus reditum, lugentibus consolationem, defunctis fidelibus requiem sempiternam, navigantibus in portum venire salutis; (d) optimis, ut in bonitate semper consistant; bonis et mediocribus, ut meliores fiant; præve agentibus et delinquentibus, ut cito se corrigant.

O dulcissime et misericordissime Domine Jesu Christe, Fili Dei vivi, Redemptor mundi, inter omnes et per omnia me miserum peccatorem confiteor: sed tu, clementissime Pater et summe, qui omnium misereris, non me patiaris a tua misericordia fieri alienum. Et tu, Domine Rex regum, qui inducias vivendi præstas, corrigendi mihi devotionem tribue; excita in me mentem quæ te requirat, te desideret, et te, qui es ubique totus trinus et unus, semper præ omnibus amet, te timeat, tuamque voluntatem faciat. Præci-

¹ Adde ex Alcuino, *hostem libidinis repelle a me.*

(a) Alcuin. col. 295, e, nomine Hieron.

(b) Alcuin. col. 289, b, nomine Augustini.

(c) Iterum col. 252, a.

(d) Sic Anselmi Orat. 1.

pue ergo te, Domine sancte Pater, deprecor, qui es benedictus et gloriosus per omnia sæcula, ut omnes qui mei memoriam faciunt in suis orationibus, et qui indignis orationibus meis se commendaverunt, et qui mihi aliquod charitatis officium et pietatis studium impenderunt, seu et illos qui consanguinitate ac cognationis affectu sunt mihi propinqui, tam et illos qui nunc consistunt in corpore, quam et illos qui teguntur funere, misericorditer gubernare digneris ne pereant. Omnibus etiam Christianis vivis adjutorium præstare digneris, et defunctis fidelibus absolutionem et requiem sempiternam per æterna sæcula. Nec non et illud magnopere supplico, Domine, qui es α et ω , ut cum extrema dies mea finisque vitæ meæ advenerit, tu ipse mihi sis misericors iudex contra malignum accusatorem diabolum, et sis mihi perpetuus defensor adversus insidias hostis antiqui, et in societatem Angelorum omniumque sanctorum in sancto paradiso tuo perseverare facias, qui es benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT XLI. *Gratiarum actio et amoris desiderium. Beneficia Dei ad hoc recolit, ut amorem excitet. Passio- nis et resurrectionis Christi meditatio. Ardens Dei sitis.*

(a) Domine Jesu Christe, redemptio mea, misericordia mea, salus mea, te laudo, tibi gratias ago. Quamvis valde impares tuis beneficiis, quamvis multum expertes dignæ devotionis, quamvis nimis macras a desiderata pinguedine dulcissimi tui affectus, tamen qualescumque laudes, qualescumque gratias, non quales scio me debere, sed sicut potest conari, tibi persolvit anima mea. Spes cordis mei, virtus animæ meæ, auxilium infirmitatis meæ, compleat tua potentissima benignitas, quod conatur mea tepidissima imbecillitas. Vita mea, finis intentionis meæ, etsi nondum merui te tantum, quantum debitor sum, amare: utique saltem desidero te tantum quantum debeo, amare. Illuminatio mea, tu vides conscientiam meam, quia, Domine, ante te omne desiderium meum (*Psal. xxxvii, 10*), et tu donas si quid bene vult conscientia mea. Si bonum est, Domine, quod inspiras, imo quia bonum est ut te velim amare; da quod me facis velle, da ut quantum jubes, tantum te merear amare. Laudes et gratias tibi ago pro desiderio quod inspirasti. Laudes et preces offero, ne sit mihi donum tuum infructuosum, quod tua sponte dedisti. Perfice quod incepisti, dona quod me benigne præveniando desiderare fecisti. Convertite, misericordissime, meum teporem in ferventissimum tui amorem.

Ad hoc, clementissime, tendit hæc oratio mea, hæc memoria et beneficiorum tuorum meditatio, ut accendam in me tuum amorem. Tua me, Domine, bonitas creavit, tua misericordia creatum ab originali peccato mundavit, tua patientia post illam emundationem Baptismi in aliis peccatorum sordibus volutatum hactenus toleravit, nutrit, exspectavit. Exspectas tu, bone Domine, correctionem; exspectat animam meam ad sufficienter poenitendum, ad bene vivendum, tuæ gratiæ inspirationem. Deus meus, creator meus, tolerator meus et nutritor meus, esto adjutor meus. Te sitio, te esurio, te desidero, ad te suspiro, te concupisco: et sicut pupillus benignissimi patris orbatus præsentia, flens et ejulans incessanter ejus dilectam faciem toto corde amplectitur; sic et ego, non quantum debeo, sed quantum queo, memor passionis tuæ, memor alaparum tuarum, memor flagellorum, memor crucis, memor vulnerum tuorum, memor qualiter pro me occisus es, qualiter conditus, qualiter sepultus, simul memor gloriosæ tuæ resurrectionis et admirabilis ascensionis, hæc indubitata fide teneo, exsilii mei ærumnas desleo, spero tui adventus solam consolationem, ardentem desidero¹ tui vultus gloriosam contemplationem.

Heu mihi, qui videre non potui Dominum Angelorum, humiliatum ad conversationem hominum, ut

¹ MSS., *consolationem ardeo tui, etc.*

(a) Anselmi Orat. 20.

homines exaltaret ad conversationem Angelorum, cum Deus offensus moriebatur, ut peccator viveret! Heu qui tam admirabili, tam inæstimabili pietate præsens obstupescere non merui! Cur, o anima meâ, te præsentem non transfixit gladius acutissimi doloris, cum ferre non posses vulnerari lancea latus tui Salvatoris, cum videre nequies violari clavis manus et pedes tui Plasmatoris, cum¹ horreret effundi sanguinem tui Redemptoris? Cur non es inebriata lacrymarum amaritudine, cum ille potaretur amaritudine fellis? Cur non es compassa castissimæ Virgini, dignissimæ matri ejus, benignissimæ dominæ tuæ? Domina mea misericordissima, quos fontes dicam erupisse de pudicissimis oculis, cum attenderes unicum filium tuum innocentem coram te ligari, flagellari, mactari? Quos fletus² credam perfudisse piissimum vultum, cum suspiceret eundem et Deum et Dominum tuum in cruce sine culpa extendi, et carnem de carne tua ab impiis crudeliter dissecari? Quibus singultibus æstimabo purissimum pectus vexatum esse, cum tu audires: *Mulier, ecce filius tuus*; et discipulus, *Ecce mater tua* (Joan. xix, 26 et 27): cum acciperes discipulum pro Magistro, servum pro Domino? Utinam cum felice Joseph Dominum meum de cruce deposuissem, aromatibus condiissem, in sepulcro collocassem, aut saltem prosecutus vel consecutus essem, ut tanto funeri non deesset aliquid mei obsequii! Utinam cum beatis mulieribus corusca visione Angelorum essem perterritus, et audissem nuntium dominicæ resurrectionis, nuntium meæ consolationis, nuntium tam expectatum, nuntium tam desideratum! Utinam, inquam, audissem ex ore Angeli, *Nolite timere vos: Jesum quaeritis crucifixum; surrexit, non est hic* (Marc. xvi, 6)! Benignissime, suavissime, serenissime, quando restaurabis mihi, quia non vidi illam beatam tuæ carnis incorruptionem, quia non fui deosculatus loca vulnerum, fixuras clavorum, quia non respersi lacrymis gaudii cicatrices testes veri corporis? Admirabilis, inæstimabilis, incomparabilis, quando consolaberis me et compesces a dolore meo? Non enim capit in me dolor meus quamdiu peregrinus sum a Domino meo. Heu mihi, Domine, heu animæ

meæ; recessisti, consolator vitæ meæ, nec vale dixisti mihi! Ingrediens vias tuas benedixisti tuis, nec adfui; elevatis manibus a nube susceptus es in cœlum (Luc. xxiv, 50 et 51), nec vidi; Angeli promiserunt te rediturum, nec audi.

Quid dicam? quid faciam? quo vadam? ubi eum quaeram? ubi vel quando inveniam? Quem rogabo? Quis nuntiabit dilecto, quia amore langueo? Defecit gaudium cordis mei, versus est in luctum risus meus: defecit caro mea et cor meum, Deus cordis mei et pars mea Deus in æternum. Renuit consolari anima mea, nisi de te, dulcedo mea. Quid enim mihi est in cœlo, et a te quid volui super terram? Te volo, te spero, te quaero: tibi dixit cor meum, Quæsi vultum tuum; vultum tuum, Domine, requiram, ne avertas faciem tuam a me. Amator hominum benignissime, tibi derelictus est pauper; orphano tu eris adiutor. Mi advocate tutissime, miserere orphani derelicti: pupillus factus sum absque patre; anima mea quasi vidua. Respice orbitatis et viduitatis meæ lacrymas, quas tibi offero donec redeas. Age jam, Domine¹, appare mihi, et consolatus ero; ostende faciem tuam, et salvus ero; exhibe præsentiam tuam, et consecutus ero desiderium meum; revela gloriam tuam, et erit perfectum gaudium meum. Sitivit in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea (Psal. lxxii, 2). Sitivit anima mea ad Deum fontem vivum, quando veniam et apparebo ante faciem Dei mei (Psal. xli, 3)? Quando venies, consolator meus, quem exspecto? O si quando videbo gaudium meum quod desidero! O si satiabor cum apparuerit gloria tua (Psal. xvi, 15), quam esurio! O si inebriabor ab ubertate domus tuæ, ad quam suspiro; si potabis me torrente voluptatis tuæ (Psal. xxxv, 9); quam sitio! Sint mihi Domine interim lacrymæ meæ panes die ac nocte, donec dicatur mihi; *Ecce Deus tuus* (Psal. xli, 4); donec audiam, Anima, ecce sponsus tuus. Pasce me interim singultibus meis, pota me interim fletibus meis, refocilla me doloribus meis: veniet interea fortasse Redemptor meus, quia bonus est; nec tardabit, quia pius est. Ipsi gloria in sæcula sæculorum. Amen.

¹ Ms. Mettensis, *cur.*

² Ms. Mettensis, *fluctus.*

¹ Alias: *Eia jam, Domine, eia.*

ADMONITIO

IN LIBRUM DE CONTRITIONE CORDIS.

Exploratis codicibus manuscriptis, invenimus loco hujus libelli opus aliquanto prolixius, quod in illis inscribitur, falso quidem, Meditationes beati Augustini: incipiens in hæc verba, « Eia, homuncio, fuge paululum occupationes terrenas; » et continens triginta novem capitula, omnia ex Anselmi sive certis, sive dubiis opusculis decerpta. In eo Meditationum opere libellus iste, quem Editiones Augustini priores appellant de Contritione cordis, sic includitur, ut incipiat a capitulo Meditationum earundem octavo, et in vigesimo nono desinat, prætermittis videlicet septem primis ac postremis decem capitulis. Excerpta capitula hæc ex Anselmi opusculis sive certis dicimus, sive dubiis. Nam illud quidem opusculum, unde sumptum comperimus prædictum Meditationum capitulum octavum, id est Meditatio Anselmi nunc ordine septima, quam sub ipsius nomine primus vulgavit Theophilus Raynaudus, haudquaquam Anselmo satis veterum codicum auctoritate asseritur, et continet dicta Hugonis Victorini quædam ex libris de Modo orandi et de Arrha animæ. Cætera autem ex Anselmi Proslogio, atque ex illis deprompta sunt ejus opusculis, in quibus emicat character ille præcipuus, unde scripta Anselmi commendantur a Durando Casæ-Dei abbate, in epistola inter Anselmianas, lib. 1, 61, quod nimirum sint « de Contrito spiritu et de pietate contriti cordis edita, » sive profecta. His vero ipsis Durandi verbis, aptius Contriti cordis, quam de Contritione cordis appellaveris libellum subsequentem: quem hic a mendis innumeris purgatum habes subsidio manuscriptorum bibliothecæ Regiæ, Victorinæ, et collegii Bernardinorum Parisiensium.